

ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

**Εθνική Στρατηγική της Κύπρου για βιώσιμα Επιχειρησιακά
Προγράμματα των Οργανώσεων Παραγωγών
Φρούτων και Λαχανικών**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
2. ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑ	3
2.1. Νομική βάση	3
2.2. Διάρκεια	3
3. ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ	3
4. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΠΟ ΠΛΕΥΡΑΣ ΙΣΧΥΡΩΝ ΚΑΙ ΑΣΘΕΝΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	3
4.1. Ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης γεωργικού τομέα της Κύπρου	3
4.2. Ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης για τον τομέα φρούτων και λαχανικών στην Κύπρο	6
4.2.1. Παραγωγή	6
4.2.2. Κατανάλωση	7
4.2.3. Εισαγωγές - εξαγωγές	7
4.2.4. Δίκτυα διανομής - διάθεσης και τιμές λιανικής φρέσκων φρούτων και λαχανικών	8
4.3. Ανάλυση κατάστασης για της περιβαλλοντικές επιπτώσεις της καλλιέργειας φρούτων και λαχανικών	9
4.4. Σύνοψη Προβλημάτων/ Αδυναμιών και Πλεονεκτημάτων/ Δυνατών σημείων	12
5. ΣΤΟΧΟΙ ΕΠΙΧΕΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΣΑ, ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΛΟΣΕΩΝ	14
5.1. ΣΤΟΧΟΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	14
5.2. ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΑΠΑΙΤΟΥΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΕΠΙΛΕΓΕΙ	15
6. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΡΜΟΔΙΩΝ ΑΡΧΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ	15
7. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	15
8. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ	16
9. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	17
10. ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΙΣΧΥΟΥΝ ΓΙΑ ΟΛΑ Η ΜΕΡΟΣ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΠΟΥ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	18
11. ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ - ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΔΙΠΛΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	20
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι. ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	21
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ. - ΕΘΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ	33

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι Οργανώσεις Παραγωγών αποτελούν το βασικό άξονα που προβλέπει η Κοινή Οργάνωση των Γεωργικών Αγορών για τον τομέα των οπωροκηπευτικών. Λόγω της όλο και πιο αυξημένης ζήτησης των οπωροκηπευτικών μέσω ορισμένων αλυσίδων υπεραγορών, η συγκέντρωση της προσφοράς μέσω των Οργανώσεων Παραγωγών αποτελεί οικονομική ανάγκη για την ενίσχυση της θέσης των παραγωγών στην αγορά.

Η συγκέντρωση της προσφοράς μέσω των Οργανώσεων Παραγωγών πραγματοποιείται σε εθελοντική βάση ως αποτέλεσμα της ελεύθερης βούλησης των παραγωγών να προβαίνουν στη σύσταση Οργανώσεων Παραγωγών. Η χρησιμότητα των Οργανώσεων Παραγωγών αποδεικνύεται μέσω της έκτασης και της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών που προσφέρουν στα μέλη τους.

Επιπρόσθετα εκτός από τη συγκέντρωση της προσφοράς και τη διάθεση στην αγορά της παραγωγής των μελών, οι Οργανώσεις Παραγωγών έχουν επίσης ως στόχο την εξασφάλιση του προγραμματισμού της παραγωγής και της προσαρμογής της στη ζήτηση, ιδίως από ποιοτική και ποσοτική άποψη. Εξίσου σημαντικοί στόχοι είναι η βελτιστοποίηση του κόστους παραγωγής και τη σταθεροποίηση των τιμών παραγωγού αλλά και τη χρήση φιλοπεριβαλλοντικών καλλιεργητικών πρακτικών και τεχνικών παραγωγής και διαχείρισης των αποβλήτων, ιδίως προκειμένου να προστατευθεί η ποιότητα των υδάτων, του εδάφους και του τοπίου και να διατηρηθεί ή να προαχθεί η βιοποικιλότητα.

Η χορήγηση ενισχύσεων σε Οργανώσεις Παραγωγών του τομέα των Οπωροκηπευτικών στα πλαίσια της Κοινής Οργάνωσης Αγοράς των Οπωροκηπευτικών, προϋπήρχε από το 1996 στην Ευρωπαϊκή Ένωση με τον Κανονισμό (ΕΚ) 2200/1996 του Συμβουλίου ενώ για την Κύπρο η χορήγηση των εν λόγω ενισχύσεων άρχισε το 2004 με την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την αναγνώριση από την Αρμόδια Εθνική Αρχή των πρώτων Οργανώσεων Παραγωγών του τομέα.

Η μέχρι σήμερα εμπειρία που έχει αποκτηθεί στα Κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ειδικότερα από την Κυπριακή Δημοκρατία που έχει ενταχθεί στην Ε.Ε. από τον Μάιο του

2004, αποδεικνύει ότι οι Οργανώσεις Παραγωγών αποτελούν το ορθό και καταλληλότερο μέσο για τη συγκέντρωση της προσφοράς και τη στήριξη των παραγωγών και η περαιτέρω ενδυνάμωση του θεωρείται επιβεβλημένη.

Εθνικό Πλαίσιο και Εθνική Στρατηγική για τα Επιχειρησιακά Προγράμματα

Τα κράτη μέλη έχουν υποχρέωση να καταρτίζουν Εθνικό Πλαίσιο για την εκπόνηση των γενικών όρων για τις περιβαλλοντικές δράσεις που αναφέρονται στο άρθρο 9 παράγραφος 3 του Κανονισμού (ΕΚ) 1182/2007. Το πλαίσιο αυτό προβλέπει ιδίως ότι οι δράσεις αυτές πρέπει να πληρούν τις κατάλληλες απαιτήσεις του Κανονισμού (ΕΚ) 1698/2005, συμπεριλαμβανομένων και των απαιτήσεων σχετικά με τη συμπληρωματικότητα, τη συνέπεια και τη συμμόρφωση.

Τα κράτη μέλη θεσπίζουν επίσης Εθνική Στρατηγική για βιώσιμα Επιχειρησιακά Προγράμματα στον τομέα των οπωροκηπευτικών. Η στρατηγική αυτή περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

- α) ανάλυση της κατάστασης από πλευράς ισχυρών και ασθενών σημείων και δυνατότητας ανάπτυξης,
- β) αιτιολόγηση των επιλεγόμενων προτεραιοτήτων,
- γ) τους στόχους των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και μέσων καθώς και δείκτες επιδόσεων,
- δ) αξιολόγηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων,
- ε) υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων από τις Οργανώσεις Παραγωγών.

Η Εθνική Στρατηγική ενσωματώνει επίσης το Εθνικό Πλαίσιο Περιβαλλοντικών Δράσεων που αναφέρεται πιο πάνω.

Η Εθνική Στρατηγική αποτελεί τη βάση για τις Οργανώσεις Παραγωγών για την εκπόνηση επιμέρους επιχειρησιακών προγραμμάτων σύμφωνα με τις ανάγκες και προτεραιότητες τους. Τα Επιχειρησιακά αυτά Προγράμματα περιλαμβάνουν τα Μέτρα που θα υλοποιήσουν οι Οργανώσεις Παραγωγών κατά τη διάρκεια των επόμενων 3 – 5 ετών, λαμβάνοντας έτσι Κοινοτική ενίσχυση που ανέρχεται στο 60% του ύψους του Επιχειρησιακού Προγράμματος με μέγιστο ποσό ενίσχυσης το 4.1% της αξίας παραγωγής της Οργάνωσης. Νοουμένου ότι εφαρμόζονται Μέτρα για τη διαχείριση κρίσεων, το μέγιστο ποσό της Κοινοτικής Ενίσχυσης μπορεί να ανέλθει στο 4,6% της αξίας παραγωγής της Οργάνωσης Παραγωγών.

2. ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑ

2.1. Νομική βάση

- Κανονισμός (ΕΚ) 1234/2007 του Συμβουλίου της 22ας Οκτωβρίου 2007 για τη θέσπιση Κοινής Οργάνωσης των Γεωργικών Αγορών και ειδικών διατάξεων για ορισμένα γεωργικά προϊόντα («Ενιαίος Κανονισμός ΚΟΑ»)
- Κανονισμός (ΕΚ) 1580/2007 της Επιτροπής της 21ης Δεκεμβρίου 2007 για τη θέσπιση κανόνων εφαρμογής των Κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 2200/96, (ΕΚ) αριθ. 2201/96 και (ΕΚ) αριθ. 1182/2007 του Συμβουλίου στον τομέα των οπωροκηπευτικών

2.2. Διάρκεια

Η Εθνική αυτή Στρατηγική εφαρμόζεται κατά την περίοδο 2009-2013.

3. ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Οι πρώτες Οργανώσεις και Ομάδες Παραγωγών έχουν αναγνωριστεί μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. κατά το τέλος του 2004. Συνολικά σήμερα στην Κύπρο λειτουργούν 6 Οργανώσεις Παραγωγών (2 Οργανώσεις Παραγωγών Εσπεριδοειδών και 4 Οργανώσεις Παραγωγών Φρούτων και Λαχανικών με 1893 παραγωγούς μέλη) καθώς και 8 Ομάδες Παραγωγών (3 Ομάδες Παραγωγών Εσπεριδοειδών και 5 Ομάδες Παραγωγών Φρούτων και Λαχανικών με 789 παραγωγούς μέλη). Σημειώνεται ότι το 2009 τρεις από τις προαναγνωρισμένες Ομάδες Παραγωγών θα πρέπει να αναγνωριστούν ως Οργανώσεις Παραγωγών αφού βρίσκονται ήδη στο πέμπτο έτος λειτουργίας τους. Το ποσοστό οργάνωσης του τομέα σε Οργανώσεις – Ομάδες Παραγωγών με βάση την αξία παραγωγής που διατίθεται στο εμπόριο για το 2007 ανήλθε περίπου στο 26% (αξία παραγωγής μέσω Οργανώσεων – Ομάδων Παραγωγών €39,784 εκατ. από τα €151,919 εκατ που είναι η αξία παραγωγής του τομέα με βάση προκαταρκτικά στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας).

4. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΠΟ ΠΛΕΥΡΑΣ ΙΣΧΥΡΩΝ ΚΑΙ ΑΣΘΕΝΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

4.1. Ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης γεωργικού τομέα της Κύπρου

Η γεωργία παρά την ποσοστιαία μείωση της συνεισφοράς της στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, εντούτοις λόγω της ταχύτερης ανάπτυξης άλλων οικονομικών τομέων όπως ο τουρισμός και οι υπηρεσίες, και παρά τις αντιξοότητες κυρίως λόγω του έντονου

ανταγωνιστικού περιβάλλοντος, εξακολουθεί να είναι βασικός τομέας της Κυπριακής Οικονομίας.

Ο ρόλος όμως της γεωργίας σήμερα, δεν καθορίζεται μόνο από οικονομικούς δείκτες. Η σύγχρονη γεωργία ασκεί πολυλειτουργικό ρόλο. Πέραν της προμήθειας με τρόφιμα, συμβάλλει σημαντικά στη διατήρηση του περιβάλλοντος ενώ παράλληλα, αποτελεί το μέσο για τη διατήρηση και βελτίωση της ζωής στην ύπαιθρο και την αποφυγή της απερίμωσης των χωριών.

Επιπρόσθετα η Κυπριακή οικονομία και ειδικότερα η αγροτική οικονομία βρίσκεται σε μια μεταβατική φάση που οφείλεται στο νέο οικονομικό περιβάλλον που δημιουργήθηκε ως αποτέλεσμα της πλήρους ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Τέσσερα χρόνια μετά την ένταξη, η οικονομία ακόμη προσαρμόζεται στο νέο κανονιστικό πλαίσιο ενώ λειτουργεί σε συνθήκες πλήρους ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς. Η συνεχής φιλελευθεροποίηση του διεθνούς εμπορίου και η επέκταση των συμφωνιών της Ε.Ε. στα πλαίσια της Ευρωμεσογειακής Συνεργασίας, εντείνουν τις ανταγωνιστικές πιέσεις που δέχονται τα κυπριακά γεωργικά προϊόντα από ομοειδή προϊόντα τόσο από χώρες της ΕΕ όσο και από τρίτες χώρες.

Η συνεισφορά του γεωργικού τομέα στο σύνολο της Κυπριακής οικονομίας είναι αρκετά σημαντική αντιπροσωπεύοντας το 6,7% του ΑΕΠ, το 10,3% του εργατικού δυναμικού και το 37% των εξαγωγών. Από τα πιο πάνω φαίνεται ότι ο τομέας στο σύνολο του έχει ένα σημαντικό ρόλο να διαδραματίσει στην ανάπτυξη και την απασχόληση.

Ο αριθμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων ανέρχεται στις 45.199 (στοιχεία της Απογραφής του 2003 – Στατιστική Υπηρεσία), το 99% των οποίων είναι ατομικές. Κατά μέσο όρο έχουμε 5 τεμάχια και 3,5 εκτάρια ανά εκμετάλλευση, ενώ η μέση έκταση ανά τεμάχιο είναι 0,7 εκτάρια. Από τη συνολική έκταση του νησιού (925.100 εκτάρια) περίπου 589.880 εκτάρια ελέγχονται από την Κυπριακή Δημοκρατία και από αυτά η γεωργική γη αποτελεί το 26%, τα δάση το 24%, οι άλλες δασοκαλυμμένες εκτάσεις το 30%, η άγονη και ακαλλιέργητη γη το 7% και η οικιστική γη το υπόλοιπο 13%. Η συνολική έκταση της γεωργικής γης ήταν 153.300 εκτάρια το 2003. Οι ετήσιες καλλιέργειες αντιπροσωπεύουν το 69,8%, οι μόνιμες το 26,4%, οι βοσκότοποι το 0,3% και η αγρανάπαυση το 3,5% της γεωργικής γης. Αξίζει να σημειωθεί ότι τέσσερα προϊόντα καλύπτουν το 80,3% της γεωργικής γης, πιο συγκεκριμένα

τα σιτηρά με 47,4%, τα κτηνοτροφικά φυτά 15,5%, τα αμπέλια 8,2% και οι ελιές & χαρουπιές 9,2%. Σημειώνεται επίσης ότι υπάρχουν επιπλέον και 40.800 εκτάρια ακαλλιέργητης και άγονης γης (εγκαταλελειμμένη γεωργική γη) που αποτελούν το 7% της συνολικής έκτασης.

Σύμφωνα με στοιχεία της Γενικής Απογραφής Γεωργίας του 2003 η συντριπτική πλειοψηφία (το 76,1%) των κατόχων γεωργικών εκμεταλλεύσεων είναι πάνω από 45 ετών με το 48,5% να είναι πάνω από 55 ετών. Το πρόβλημα της γήρανσης του αγροτικού πληθυσμού της Κύπρου φαίνεται και από τον δείκτη της ηλικιακής δομής των απασχολούμενων στο γεωργικό τομέα ο οποίος είναι χαμηλότερος από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Το μικρό μέγεθος και ο πολυτεμαχισμός του αγροτικού κλήρου δυσχεραίνουν την ορθή και αποδοτική διαχείριση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Αυτό δεν αποτελεί τόσο μεγάλο πρόβλημα για τα πιο ανταγωνιστικά προϊόντα της Κύπρου όπως τα εσπεριδοειδή, τις πατάτες και τα λαχανικά. Για τα μικρότερης οικονομικής σημασίας προϊόντα όμως (όπως τα φυλλοβόλα, αμπέλια, ελιές κ.α.), που βρίσκονται κυρίως στις ημιορεινές και ορεινές περιοχές αυτό αποτελεί ένα αρκετά σημαντικό πρόβλημα που προστίθεται στα υπόλοιπα που αντιμετωπίζουν οι γεωργοί αυτών των περιοχών. Όσον αφορά τη χωροταξική διάταξη των βασικότερων καλλιεργειών τα εσπεριδοειδή είναι συγκεντρωμένα κυρίως δυτικά της Λεμεσού, δυτικά της Λευκωσίας και στην Επαρχία Πάφου, οι πατάτες στις ανατολικές παραλιακές περιοχές και τα σιτηρά κυρίως στις πεδινές περιοχές. Τα αμπέλια όμως, καθώς και τα φυλλοβόλα, παρουσιάζονται διάσπαρτα στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές.

Από τα στοιχεία για το επίπεδο γεωργικής εκπαίδευσης των κατόχων/ διαχειριστών γεωργικών εκμεταλλεύσεων και το δείκτη της δια βίου εκπαίδευσης, φαίνεται ότι ένα ακόμα σοβαρό πρόβλημα / αδυναμία του γεωργικού μας τομέα είναι και το χαμηλό επίπεδο μόρφωσης και εκπαίδευσης των απασχολούμενων σε αυτόν. Αυτός ο παράγοντας σε συνδυασμό με τη γήρανση του αγροτικού πληθυσμού, το μικρό αριθμό ερευνητικών κέντρων, τη μη ύπαρξη, προς το παρόν, εθνικού Πανεπιστημίου που να καλύπτει επαρκώς τον τομέα της γεωργίας και άρα την περιορισμένη επιστημονική έρευνα σε εθνικό επίπεδο αποτελούν τροχοπέδη για καινοτόμες δράσεις με άμεση αρνητική επίδραση και στην ανταγωνιστικότητα του τομέα. Ο δείκτης της παραγωγικότητας της εργασίας στον αγροτικό τομέα φαίνεται ότι κατατάσσει την Κύπρο στην 16^η θέση σε σχέση με τα 25 κράτη μέλη της Ε.Ε., γεγονός που δείχνει τα σημαντικά περιθώρια βελτίωσης που υπάρχουν. Ο δείκτης αυτός είναι ενδεικτικός της ανταγωνιστικότητας, της ανάγκης για εκσυγχρονισμό, αναδιάρθρωση

και στήριξη καινοτόμων δράσεων, καθώς και της ανάγκης για βελτίωση του ανθρώπινου δυναμικού.

Τα σημαντικότερα Κυπριακά γεωργικά προϊόντα είναι τα τυπικά Μεσογειακά όπως πατάτες (πρώιμες κυρίως), λαχανικά, εσπεριδοειδή, ελιές και τα αμπελοοινικά προϊόντα. Λαμβάνοντας υπόψη τη συμμετοχή τους στις εξαγωγές τα σημαντικότερα γεωργοκτηνοτροφικά προϊόντα είναι τα εσπεριδοειδή, οι πατάτες και τα λαχανικά που αποτελούν το 18,7% του συνόλου των εξαγωγών

Η απόσταση της Κύπρου από τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες (αγορές) συνεπάγεται σημαντικό κόστος μεταφοράς, περιορίζοντας τις τυχόν θετικές επιπτώσεις της ενιαίας Ευρωπαϊκής αγοράς, ενώ οι ανταγωνιστικές πιέσεις είναι έντονες. Επιπρόσθετα λοιπόν ως αποτέλεσμα οι Κύπριοι γεωργοί και επιχειρηματίες επιβάλλεται να βελτιώσουν τις συνθήκες και μεθόδους τυποποίησης, αποθήκευσης, συσκευασίας και διάθεσης των προϊόντων τους.

Υπάρχει επίσης ανάγκη για την κατάρτιση και επιμόρφωση του απαραίτητου προσωπικού, που θα στελεχώσει τις επιχειρήσεις στον τομέα της παραγωγής, της διοίκησης και της εμπορίας. Οι σύγχρονες μέθοδοι στην παραγωγή ιδιαίτερα προϊόντων γεωργικής προέλευσης, απαιτούν πλήρως καταρτισμένο προσωπικό με τις νέες μεθόδους και αντιλήψεις που περιλαμβάνουν την προστασία του καταναλωτή αλλά και του φυσικού περιβάλλοντος.

4.2. Ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης για τον τομέα φρούτων και λαχανικών στην Κύπρο

4.2.1. Παραγωγή

Η Κύπρος είναι μια μικρή παραγωγός χώρα φρούτων και λαχανικών, αντιπροσωπεύοντας λιγότερο από το 1% της συνολικής παραγωγής των κρατών της ΕΕ. (FAOSTAT 2006).

Από το 2001-2005, η παραγωγή φρούτων αυξήθηκε κατά 4% φθάνοντας τους 310.000 τόνους (2005), με τα σταφύλια να αντιπροσωπεύουν το 26% της συνολικής παραγωγής, τα καρπούζια το 13% και τα μανταρίνια το 12%. Οι εξαγωγές εσπεριδοειδών το 2005 ανήλθαν σε 70.492 τόνους (Στατιστική Υπηρεσία).

Η παραγωγή λαχανικών, για την περίοδο 2001-2005, παρέμεινε σταθερή ανερχόμενη στους 100.000 τόνους. Τα σημαντικότερα προϊόντα ήταν οι τομάτες (38% της συνολικής παραγωγής), τα αγγουράκια (16%), τα κρεμμύδια (7%), τα λάχανα (6%).

4.2.2. Κατανάλωση

Σε σύγκριση με τις άλλες χώρες – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η κατά κεφαλή κατανάλωση φρέσκων φρούτων και λαχανικών στη Κύπρο είναι υψηλή. Το 2003 η ετήσια κατά κεφαλή κατανάλωση φρέσκων φρούτων ανήλθε στα 177 κιλά ενώ αυτή των λαχανικών στα 150 κιλά (FAOSTAT 2006).

Σύμφωνα με τα σχετικά στοιχεία τα πορτοκάλια έρχονται πρώτα στη προτίμηση των καταναλωτών φρέσκων φρούτων (12% της συνολικής κατανάλωσης φρέσκων φρούτων) και ακολουθούν τα μήλα (με ποσοστό 11%) και τα επιτραπέζια σταφύλια (με ποσοστό 10%). Όσον αφορά στη κατανάλωση λαχανικών οι τομάτες έρχονται πρώτες στη προτίμηση των καταναλωτών (30% της συνολικής κατανάλωσης λαχανικών).

4.2.3. Εισαγωγές - εξαγωγές

Όσον αφορά στο εμπόριο φρούτων και λαχανικών για το 2005, οι εισαγωγές ξεπέρασαν τα 25 εκατ. ευρώ σε αξία και τους 25.000 τόνους σε ποσότητα. Σημειώνουμε ότι στη περίοδο 2001-2005, η αξία των εισαγωγών των ανωτέρω προϊόντων αυξήθηκε κατά 131% (FAOSTAT 2006).

Από τα εισαγόμενα φρέσκα φρούτα, τα κυριότερα προϊόντα ήταν τα μήλα και τα ροδάκινα. Οι σημαντικότεροι προμηθευτές ήταν η Ελλάδα, η Ιταλία και η Ολλανδία. Από τις εισαγόμενες ποσότητες λαχανικών, τα κυριότερα προϊόντα ήταν οι πιπεριές, τα μανιτάρια και τα κρεμμύδια ενώ οι σημαντικότεροι προμηθευτές των προϊόντων αυτών ήταν η Ολλανδία, το Ισραήλ και η Πολωνία.

Οι εξαγωγές κυπριακών φρούτων για το 2005 ξεπέρασαν τα 37 εκατ. ευρώ (περί τους 72.000 τόνους), ενώ για την περίοδο 2001-2005 η αξία των κυπριακών εξαγωγών φρούτων αυξήθηκε κατά 30%. Από τα εξαγόμενα φρούτα τα σημαντικότερα ήταν τα εσπεριδοειδή.

Παράλληλα οι εξαγωγές λαχανικών για το 2005 ξεπέρασαν τα 11 εκατ. ευρώ (περί τους 8.000 τόνους), ενώ για την περίοδο 2001-2005 η αξία των κυπριακών εξαγωγών λαχανικών αυξήθηκε κατά 35% με κυριότερα εξαγόμενα προϊόντα τα μαρούλια, τις τομάτες και τα αγγουράκια.

4.2.4. Δίκτυα διανομής - διάθεσης και τιμές λιανικής φρέσκων φρούτων και λαχανικών

Η διανομή φρούτων και λαχανικών στη κυπριακή αγορά πραγματοποιείται από ιδιωτικές εταιρείες. Λειτουργούν χονδρικές αγορές σε κάθε Επαρχία της Κυπριακής Δημοκρατίας με σημαντικότερη αυτή της Λευκωσίας που ουσιαστικά είναι ο χώρος όπου διαμορφώνονται οι τιμές των προϊόντων στην εγχώρια αγορά ανάλογα με την προσφορά και την ζήτηση. Η λιανική πώληση των φρούτων και λαχανικών ουσιαστικά πραγματοποιείται από μεγάλες αλυσίδες υπεραγορών αλλά και από μεγάλα καταστήματα φρουταρίες, οι οποίες ουσιαστικά ανήκουν σε εισαγωγείς – εμπόρους φρούτων και λαχανικών. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την ολοένα αύξηση της συγκέντρωσης της ζήτησης.

Σε αντίθεση με την ολοένα συγκέντρωση της ζήτησης, παρατηρείται ακόμη ένας χαμηλός βαθμός οργάνωσης των παραγωγών σε Οργανώσεις Παραγωγών ώστε να μπορέσουν να ελέγχουν την αγορά και να βελτιώσουν τα εισοδήματα των παραγωγών μελών τους. Το ποσοστό της παραγωγής που διακινείται μέσω των Οργανώσεων – Ομάδων Παραγωγών, 4 χρόνια μετά την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε. και εφαρμόζοντας τα διάφορα σχετικά μέτρα στήριξης τους που προβλέπει η Κοινή Οργάνωση Αγοράς, είναι δυστυχώς ακόμη κάτω από το 30%.

Επιπρόσθετα, το γεγονός ότι οι 6 Οργανώσεις και οι 8 Ομάδες Παραγωγών που είναι αναγνωρισμένες ελέγχουν από μόνες τους ένα πολύ μικρό κομμάτι της αγοράς φρούτων και λαχανικών και ελλείπει οποιασδήποτε συνεργασίας μεταξύ τους, μειώνει τις δυνατότητες τους για να επηρεάσουν σε κάποιο βαθμό την αγορά.

Σημειώνεται ότι οι Οργανώσεις και οι Ομάδες Παραγωγών αλλά και άλλες Συνεργατικές και Ιδιωτικές Εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον τομέα φρούτων και λαχανικών, παρόλο που διαθέτουν τις αναγκαίες εγκαταστάσεις και εξοπλισμό όπως συσκευαστήρια, αποθηκευτικούς χώρους, μηχανήματα συσκευασίας και τυποποίησης για την εκτέλεση των δραστηριοτήτων τους, λόγω της πεπαλαιωμένης τεχνολογίας, εν τούτοις χρήζουν άμεσης βελτίωσης και εκσυγχρονισμού. ώστε να μπορέσουν να αντεπεξέλθουν στις ανάγκες της σύγχρονης εποχής της οποίας κύριο χαρακτηριστικό είναι ο εντεινόμενος ανταγωνισμός, τόσο από άλλες χώρες τις Ε.Ε. όσο και από τρίτες χώρες.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας, ο δείκτης τιμών παραγωγού στα φρούτα για το 2006 ήταν αισθητά αυξημένος έναντι του 2005, παρουσιάζοντας άνοδο κατά 27,8%. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο συγκεκριμένος δείκτης ήταν ελάχιστα αυξημένος το 2005 έναντι του 2004 (μόλις 2,8%).

Παράλληλα ο δείκτης τιμών παραγωγού στα φρέσκα λαχανικά για το 2006 αυξήθηκε έναντι του 2005 κατά 7,8%, στις τομάτες κατά 7,9% για την αντίστοιχη περίοδο, ενώ στα αγγουράκια παρουσίασε μείωση κατά 1,4% έναντι του 2005.

4.3. Ανάλυση κατάστασης για της περιβαλλοντικές επιπτώσεις της καλλιέργειας φρούτων και λαχανικών

Παρά τη μερική επιδείνωση της η ποιότητα του περιβάλλοντος της Κύπρου παραμένει σχετικά ψηλή. Οι πιέσεις όμως από την ταχύρρυθμη ανάπτυξη οδήγησαν σε υποβάθμιση του σε μερικές περιοχές. Η τουριστική ανάπτυξη επικεντρώθηκε κυρίως στις παράκτιες περιοχές ασκώντας έντονες πιέσεις και οδηγώντας σε εκτενή αστικοποίηση τους. Παράλληλα, η μείωση του πληθυσμού και η υποτονικότητα των οικονομικών δραστηριοτήτων στις ορεινές περιοχές, οδήγησαν σε υποβάθμιση πολύτιμων στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος.

Η επίδραση της γεωργίας στο περιβάλλον είναι πολύ σημαντική, αφού η εγκατάλειψη της γης και η εντατικοποίηση της παραγωγής είναι από τα κυριότερα περιβαλλοντικά προβλήματα της υπαίθρου.

Ο προστατευτικός ρόλος που μπορεί να έχει η γεωργία αντικατοπτρίζεται με τη συμβολή της στη διατήρηση του αγροτικού παραδοσιακού τοπίου και τη συγκράτηση του πληθυσμού σε

περιοχές με περιορισμένες προοπτικές οικονομικής δραστηριότητας. Κάποιες καλλιέργειες όπως τα φυλλοβόλα και τα αμπέλια, πέρα από την καθαρά οικονομική συνεισφορά τους, είναι πιο σημαντικά για τη διατήρηση του παραδοσιακού τοπίου στις ορεινές κυρίως περιοχές με θετικές επιπτώσεις τόσο από περιβαλλοντικής όσο και τουριστικής άποψης.

Βιοποικιλότητα

Ο πλούτος αναφορικά με την βιοποικιλότητα φαίνεται και από τον αριθμό διαφορετικών ειδών και ενδημικών ειδών φυτών, ζώων κτλ που μέχρι σήμερα έχουν καταγραφεί στην Κύπρο. Τα τελευταία χρόνια όμως έχει παρατηρηθεί γενετική υστέρηση λόγω απώλειας εγχώριων ποικιλιών / ειδών. Αρνητικά στη διατήρηση της βιοποικιλότητας μπορεί να επιδράσουν η ερημοποίηση, ο ευτροφισμός των υδάτων, οι πυρκαγιές, η ρύπανση από την εντατικοποίηση της γεωργικής δραστηριότητας κ.α.

Διαχείριση του νερού

Ως αποτέλεσμα του κλίματος στην Ανατολική Μεσόγειο, με τα μακρά ζεστά καλοκαίρια και τη χαμηλή ετήσια βροχόπτωση, η έλλειψη νερού αποτελεί για την Κύπρο μια πραγματικότητα που επιδεινώνεται συνεχώς. Παρόλο που τα τελευταία 40 χρόνια προτεραιότητα του κράτους ήταν η ανάπτυξη των υδάτινων πόρων (ειδικότερα η δημιουργία ταμιευτήρων νερού για τη συλλογή της χειμερινής ροής προς χρήση κατά τη θερινή περίοδο) και η προώθηση μέτρων για εξοικονόμηση νερού, η περιορισμένη διαθεσιμότητα νερού παραμένει γεγονός. Τα αυξημένα φαινόμενα παρατεταμένης ανομβρίας - αποτέλεσμα των κλιματολογικών αλλαγών - καθώς και η μεγάλη αύξηση των υδατικών αναγκών επιδεινώνουν την κατάσταση, ενώ, η συνεχής έλλειψη πόρων από τα επιφανειακά ύδατα έχει οδηγήσει στην υπεράντληση των υδροφορέων, με αποτέλεσμα τα περισσότερα συστήματα υπόγειων υδάτων να χαρακτηρίζονται σήμερα ότι βρίσκονται «σε κίνδυνο».

Στην προσπάθεια αντιμετώπισης των επιπτώσεων από την, επί σειρά ετών, ανομβρία το Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος έχει στραφεί προς νέους υδάτινους πόρους, προσθέτοντας στο ισοζύγιο μεγάλες ποσότητες από την αφαλάτωση θαλάσσιου νερού και την επαναχρησιμοποίηση εξαγνισμένων λυμάτων. Ταυτόχρονα, η χρήση Βελτιωμένων Συστημάτων Άρδευσης χρησιμοποιείται σε μεγάλο βαθμό στις αρδευόμενες καλλιέργειες με αποτέλεσμα την τεράστια εξοικονόμηση νερού.

Ως δείκτης για την αξιολόγηση της ποιότητας του νερού χρησιμοποιείται το πλεόνασμα αζώτου υπολογιζόμενο σε κιλά ανά εκτάριο. Για την Κύπρο, με έτος υπολογισμού το 2000, ο δείκτης αυτός ήταν 44 κιλά ανά εκτάριο, χαμηλότερος δηλαδή από το μέσο όρο της ΕΕ των 15 (55 κιλά ανά εκτάριο). Στην Κύπρο έχουν καθορισθεί έξι ευαίσθητες ζώνες στη νιτρορύπανση και το μεγαλύτερο πρόβλημα παρατηρείται στις ανατολικές περιοχές όπου καλλιεργούνται κυρίως πατάτες. Η τοποθέτηση κοπριάς στις 6 ζώνες είναι ελεγχόμενη και δεν αναμένονται οποιαδήποτε προβλήματα. Η Κύπρος με Υπουργικό Διάταγμα καθόρισε το Σχέδιο Δράσης για τη νιτρορύπανση, το οποίο άρχισε να εφαρμόζεται στις έξι ευαίσθητες ζώνες. Η αύξηση όμως των εντατικών καλλιεργειών με την εκτεταμένη χρήση λιπασμάτων, φυτοφαρμάκων κτλ είναι ένας καθοριστικός αρνητικός παράγοντας για την ποιότητα του νερού. Συγκεκριμένα το πρόβλημα εντοπίζεται σε καλλιέργειες όπως οι πατάτες και τα λαχανικά και σε μικρότερο βαθμό στα εσπεριδοειδή. Επίσης, η χρήση της κοπριάς και της λάσπης πρέπει να γίνεται με ελεγχόμενο τρόπο έτσι ώστε να αποφεύγονται προβλήματα υοβάθμισης της ποιότητας των νερών.

Αέρας και Κλιματικές αλλαγές

Η Κύπρος δεν είχε συμπεριληφθεί στο Παράρτημα Ι της Σύμβασης για τις Κλιματικές Αλλαγές, δεν είχε ενταχθεί στο Παράρτημα Β του Πρωτοκόλλου του Κιότο και δεν ήταν μέλος της ΕΕ όταν συμφωνήθηκαν οι επιμέρους δεσμεύσεις των Κρατών-Μελών της για την πρώτη περίοδο δεσμεύσεων (2008 – 2012). Έτσι, στα πλαίσια της από κοινού επίτευξης του στόχου του 8% για την ΕΕ, η Κύπρος δεν έχει οποιεσδήποτε ποσοτικοποιημένες δεσμεύσεις σχετικά με τον περιορισμό των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου. Παρόλο που η συμμετοχή της γεωργικής δραστηριότητας στην εκπομπή αερίων που δημιουργούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου είναι περιορισμένη λόγω του ότι παρατηρείται αύξηση κατά 52,1% στις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου στην Κύπρο για την περίοδο 1990 – 2003, θεωρείται απαραίτητη η λήψη μέτρων για περιορισμό των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου.

Ποιότητα και διάβρωση εδαφών

Ακριβή στοιχεία για τη διάβρωση των εδαφών δεν υπάρχουν, το πρόβλημα όμως υφίσταται κυρίως στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές. Οι κύριοι παράγοντες που εντείνουν το πρόβλημα αυτό είναι η σύσταση του εδάφους, οι έντονες εκτός εποχής βροχοπτώσεις, οι

μεγάλες κλίσεις, οι περιοχές με ανέμους, οι πυρκαγιές, η εγκατάλειψη της καλλιεργήσιμης γης και σε μικρότερο βαθμό η υπερβόσκηση ή και το είδος των φυτών που καλλιεργούνται.

Άλλοι παράγοντες που επιδρούν αρνητικά στην ποιότητα του εδάφους είναι η μείωση της οργανικής ουσίας, η ρύπανση από τα γεωργικά απόβλητα και η καταστροφή της δομής και της περατότητας του εδάφους. Από την άλλη πλευρά η εντατικοποίηση της παραγωγής, οδηγεί στην περαιτέρω επιδείνωση της ποιότητας των ήδη φτωχών σε οργανική ουσία, εδαφών.

Γενικά, αναφορικά με το περιβάλλον υπάρχει ανάγκη για προστασία του λόγω δύο σοβαρών προβλημάτων που αντιμετωπίζει όπως είναι η εγκατάλειψη της γης και η εντατικοποίηση της παραγωγής. Η εντατικοποίηση της παραγωγής από την άλλη, οδηγεί σε περαιτέρω υποβάθμιση της ποιότητας, των ήδη φτωχών σε οργανική ουσία, εδαφών.

4.4. Σύνοψη Προβλημάτων/ Αδυναμιών και Πλεονεκτημάτων/ Δυνατών σημείων

Συνοψίζοντας ως **αδύνατα σημεία** του τομέα φρούτων και λαχανικών της Κύπρου που αποτελούν τα αδύνατα σημεία της κυπριακής γεωργίας, αυτά μπορούν να θεωρηθούν το μικρό μέγεθος και ο πολυτεμαχισμός του αγροτικού κλήρου, η γήρανση και το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης του αγροτικού πληθυσμού σε συνδυασμό με μερικούς ακόμα παράγοντες όπως το ξηροθερμικό κλίμα, το έντονο ανάγλυφο, τη χαμηλή γονιμότητα των εδαφών και την έλλειψη νερού ενισχύουν το πρόβλημα ανταγωνιστικότητας που αντιμετωπίζει.

Αδυναμίες εντοπίζονται και στην περιορισμένη επιστημονική έρευνα αναφορικά με τον τομέα της γεωργίας. Μια επιπλέον αδυναμία είναι και η γεωγραφική θέση της Κύπρου. Βρίσκεται στην πιο κοντινή θέση σε άλλες χώρες που εμπλέκονται στην Ευρωμεσογειακή συνεργασία από τα υπόλοιπα Κράτη Μέλη της Ε.Ε. σε χώρες, με αποτέλεσμα να δέχεται ουσιαστικά το μεγαλύτερο μέρος των επιπτώσεων από τα προϊόντα που εισάγονται από αυτές, τα οποία είναι αντίστοιχα με τα Κυπριακά.

Παράλληλα ο τομέας φρούτων και λαχανικών στην Κύπρο δέχεται τις ανταγωνιστικές πιέσεις από τις συνθήκες που δημιουργεί η ενιαία αγορά, οι θετικές επιπτώσεις δεν είναι τόσο ορατές αφού, αφενός μεν λόγω των ειδικών συνθηκών που επικρατούν στην Κυπριακή γεωργία, και

αφετέρου λόγω της απόστασης από τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες με συνέπεια το ψηλό κόστος μεταφοράς, μειώνονται οι δυνατότητες που προσφέρει ο ελεύθερος ανταγωνισμός. Επίσης κρίνεται απαραίτητη η ενίσχυση των επενδύσεων σε φυσικό και ανθρώπινο κεφάλαιο με στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας σε όλους τους τομείς της γεωργικής παραγωγής.

Άλλη αδυναμία θεωρείται και ο χαμηλός βαθμός οργάνωσης των παραγωγών σε Οργανώσεις - Ομάδες Παραγωγών, ώστε να μπορέσουν να ελέγχουν την αγορά και να βελτιώσουν τα εισοδήματα των παραγωγών μελών τους ως επίσης και η έλλειψη οποιασδήποτε συνεργασίας μεταξύ τους. Επιπρόσθετα, ο πεπαλαιωμένος εγκαταστάσεις και εξοπλισμός που χρησιμοποιούν οι Οργανώσεις και Ομάδες Παραγωγών δυσχεραίνουν πιο πολύ το έργο τους, ενώ δέχονται έντονες ανταγωνιστικές πιέσεις από τους παραγωγούς που δεν έχουν ενταχθεί σε Οργανώσεις Παραγωγών.

Κάποια από τα προβλήματα και αδυναμίες τομέα φρούτων και λαχανικών της Κύπρου είναι το ψηλό κόστος ευκαιρίας, η προϊούσα εγκατάλειψη της υπαίθρου, η γήρανση και το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο του αγροτικού πληθυσμού καθώς. Τα παραπάνω επηρεάζουν δυσμενώς τόσο την ανταγωνιστικότητα του τομέα (με αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις), όσο και την ποιότητα ζωής στην ύπαιθρο.

Ως **δυνατά σημεία** θεωρούνται οι κλιματολογικές συνθήκες που ευνοούν την παραγωγή πρώιμων μεσογειακών προϊόντων. Στις θετικές προοπτικές του γεωργικού τομέα πρέπει να περιληφθεί και η επίδραση του τουρισμού. Ενώ ο πληθυσμός της Κύπρου κυμαίνεται γύρω στα 0,8 εκατομμύρια, στην εξέταση των προοπτικών κατανάλωσης των αγροτικών προϊόντων πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και οι κατά μέσο όρο 2,4 εκατομμύρια τουρίστες που επισκέπτονται την Κύπρο ετησίως. Η τουριστική βιομηχανία συντελεί σημαντικά στην κατανάλωση μεγάλου μέρους της παραγωγής των φρέσκων κυρίως φρούτων και λαχανικών.

Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα για τον τομέα φρούτων και λαχανικών. Απαιτείται η εφαρμογή μέτρων που στοχεύουν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα, με ιδιαίτερη εστίαση στη βελτιστοποίηση του κόστους παραγωγής αλλά και στην παραγωγή ποιοτικών προϊόντων τα οποία παράγονται με βάση αναγνωρισμένα συστήματα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παραγωγής.

Τα εσπεριδοειδή αποκλείονται από τα εν λόγω Μέτρα, αφού ανάλογα συστήματα παραγωγής ενισχύονται από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007 – 2013. Επίσης η βιολογική παραγωγή φρούτων και λαχανικών δεν θεωρείται επιλέξιμη ως δράση στα πλαίσια των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, αφού λαμβάνουν στήριξη από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007 – 2013.

Επίσης για την προστασία του περιβάλλοντος πρέπει να ληφθούν μέτρα για την ορθολογική διαχείριση της γεωργικής γης, τα οποία συμβάλλουν στη διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος, έχοντας ως ειδικούς στόχους τους ακόλουθους:

- την προστασία του εδάφους,
- την προστασία και διατήρηση της ποιότητας του νερού,
- την αειφόρο χρήση των υδάτινων πόρων,
- την προστασία και διατήρηση των ενδιαιτημάτων και της βιοποικιλότητας,
- την προστασία και διατήρηση του τοπίου,
- την συμβολή στην άμβλυνση των κλιματικών μεταβολών,
- την μείωση ή / και η βελτίωση της διαχείρισης των αποβλήτων.

5. ΣΤΟΧΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΣΑ, ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΕΩΝ

5.1. ΣΤΟΧΟΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Οι γενικοί στόχοι της Εθνικής Στρατηγικής λαμβάνοντας υπόψη τις αδυναμίες και τα πλεονεκτήματα του τομέα φρούτων και λαχανικών στην Κύπρο είναι οι ακόλουθοι:

- η εξασφάλιση του προγραμματισμού της παραγωγής και της προσαρμογής της στη ζήτηση, ιδίως από ποιοτική και ποσοτική άποψη,
- η βελτίωση της συγκέντρωσης της προσφοράς και η διάθεση στην αγορά της παραγωγής των μελών της οργάνωσης μέσω της βελτίωσης των υποδομών των Οργανώσεων Παραγωγών, τόσο σε εγκαταστάσεις όσο σε μηχανήματα και εξοπλισμό,
- η βελτιστοποίηση του κόστους παραγωγής και η σταθεροποίηση των τιμών παραγωγού,

- η χρήση φιλοπεριβαλλοντικών καλλιεργητικών πρακτικών και τεχνικών παραγωγής και διαχείρισης των αποβλήτων, ιδίως προκειμένου να προστατευθεί η ποιότητα των υδάτων, του εδάφους και του τοπίου και να διατηρηθεί ή να προαχθεί η βιοποικιλότητα.

Η συνολική στρατηγική ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της νέας Κοινής Οργάνωσης Αγοράς Οπωροκηπευτικών και της αναθεώρησης της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.

Οι πιο πάνω στόχοι θα επιτευχθούν μέσα από τα μέτρα που περιλαμβάνει η Εθνική Στρατηγική που σκοπό έχουν:

- τον προγραμματισμό της παραγωγής,
- τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων,
- προώθηση της εμπορικής αξίας των προϊόντων,
- τη διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος,
- τη πρόληψη και διαχείριση κρίσεων.

Οι δράσεις που έχουν επιλεγεί για την πρόληψη και διαχείριση κρίσεων είναι η απόσυρση από την αγορά και η ασφάλιση της συγκομιδής.

5.2. ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΑΠΑΙΤΟΥΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΕΠΙΛΕΓΕΙ

Στο Παράρτημα I παρουσιάζονται τα συγκεκριμένα στοιχεία που απαιτούνται για τις δράσεις που έχουν επιλεγεί (μη εξαντλητικός κατάλογος) για την Εθνική Στρατηγική της Κύπρου.

6. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΡΜΟΔΙΩΝ ΑΡΧΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

Το Τμήμα Γεωργίας του Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος είναι η Αρμόδια Αρχή για τη διαχείριση, την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και την αναθεώρηση της Εθνικής Στρατηγικής.

7. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Θα λαμβάνονται υπόψη μόνο τα Επιχειρησιακά Προγράμματα αναγνωρισμένων Οργανώσεων Παραγωγών που πληρούν τα Εθνικά ελάχιστα κριτήρια αναγνώρισης. Τα Επιχειρησιακά Προγράμματα θα εγκρίνονται μόνο με υπό την προϋπόθεση ότι η Οργάνωση Παραγωγών

παρέχει δήλωση της αρχικής κατάστασης, τους στόχους του Επιχειρησιακού Προγράμματός τους, και τους δείκτες απόδοσης για κάθε δράση που υλοποιείται και δεσμεύεται να παρέχει μετρήσιμα αποτελέσματα κάθε έτος στην Ετήσια Έκθεση που θα υποβάλλει.

Κάθε Οργάνωση Παραγωγών είναι υποχρεωμένη να υποβάλλει έκθεση κάθε έτος που αφορά την υλοποίηση του Επιχειρησιακού της Προγράμματος. Η εν λόγω έκθεση για κάθε δράση πρέπει να περιλαμβάνει τη μέτρηση της προόδου που έχει σημειωθεί με βάση τους προκαθορισμένους δείκτες για κάθε δράση. Σε περίπτωση που δεν καταστεί δυνατό να επιτευχθούν οι στόχοι που τέθηκαν θα πρέπει να δίνεται επαρκής δικαιολόγηση.

Οι συνολικές επιδόσεις των Οργανώσεων Παραγωγών θα αξιολογηθούν επίσης με την ανάλυση των ετήσιων λογαριασμών τους.

8. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ

Η αποτελεσματικότητα των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, θα παρακολουθείται μέσω των πληροφοριών που παρέχονται στις Ετήσιες Εκθέσεις, λαμβάνοντας υπόψη:

- τις αλλαγές στη συνολική αξία της παραγωγής που διατίθεται στο εμπόριο,
- το ποσοστό της αξίας παραγωγής που διατίθεται στο εμπόριο μέσω των Οργανώσεων Παραγωγών,
- τα ποσοστά των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων που επιτυγχάνουν τους τεθέντες στόχους,
- τις μεταβολές στον αριθμό των μελών των Οργανώσεων Παραγωγών,
- τις μεταβολές του μεριδίου αγοράς των Οργανώσεων Παραγωγών,
- τα αποτελέσματα στο περιβάλλον.

Σύμφωνα με το Άρθρο 127 του Κανονισμού (ΕΚ) 1580/2007, επιπρόσθετα με την υποχρέωση των Οργανώσεων Παραγωγών να υποβάλλουν τις Ετήσιες Εκθέσεις, οι Οργανώσεις Παραγωγών είναι υποχρεωμένες να παρακολουθούν και να αξιολογούν τα Επιχειρησιακά τους Προγράμματα. Ως εκ τούτου οι Οργανώσεις Παραγωγών πρέπει να πραγματοποιήσουν μια ενδιάμεση έκθεση αξιολόγησης, όπως για παράδειγμα, μετά από τρία χρόνια όταν εφαρμόζεται ένα πενταετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα.

Όπου εφαρμόζεται, η ενδιάμεση αξιολόγηση περιλαμβάνει μια ποιοτική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και του αντίκτυπου των περιβαλλοντικών δράσεων με στόχο:

- την πρόληψη της διάβρωσης του εδάφους,
- τη μείωση της χρήσης ή / και την καλύτερη διαχείριση των προϊόντων φυτοπροστασίας,
- την προστασία των ενδιαιτημάτων και της βιοποικιλότητας,
- τη διατήρηση του τοπίου.

Οι στόχοι αυτής της αξιολόγησης είναι οι πιο κάτω:

- να βελτιωθεί η ποιότητα του υφιστάμενου Επιχειρησιακού Προγράμματος.
- να διαφανεί κάθε ανάγκη για ουσιαστική αλλαγή του Προγράμματος.
- να συμβάλει στη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων σχετικά με την εφαρμογή του Προγράμματος.
- να αποκτηθούν εμπειρίες από το υφιστάμενο Πρόγραμμα ώστε να βοηθήσει τις Οργανώσεις Παραγωγών στον σχεδιασμό κάθε μεταγενέστερου Προγράμματος και να βοηθήσει στη δικαιολόγηση των Μέτρων και Δράσεων που θα μπορούν να ενσωματωθούν στο Πρόγραμμα.

9. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Η παρακολούθηση και η αξιολόγηση της Εθνικής Στρατηγικής, θα πραγματοποιείται από το Τμήμα Γεωργίας, του Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, σε στενή συνεργασία με τον Κυπριακό Οργανισμό Αγροτικών Πληρωμών, ο οποίος έχει την αρμοδιότητα για τον έλεγχο των αιτήσεων των Οργανώσεων Παραγωγών για την χορήγηση των προβλεπόμενων ενισχύσεων για την υλοποίηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

Η έκθεση για την αποτελεσματικότητα των τριών πρώτων ετών της εν λόγω Εθνικής Στρατηγικής για τα βιώσιμα Επιχειρησιακά Προγράμματα θα γίνει το καλοκαίρι του 2012 με σκοπό να υποβληθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέχρι τις 15 Νοεμβρίου 2012.

10. ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΙΣΧΥΟΥΝ ΓΙΑ ΟΛΑ Η ΜΕΡΟΣ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΠΟΥ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Γενικές απαιτήσεις

Όλα τα Μέτρα και οι Δράσεις πρέπει να πληρούν τους κανόνες και τις απαιτήσεις που προβλέπονται από τον Κανονισμό (ΕΚ) 1234/2007 και τον Κανονισμό (ΕΚ) 1580/2007.

Συλλογικός χαρακτήρας

Η στήριξη στις Οργανώσεις Παραγωγών προορίζεται για τους παραγωγούς που συλλογικά έχουν επιλέξει να συνεργαστούν και να δημιουργήσουν μια ομάδα παραγωγών, δηλαδή σκοπός της προβλεπόμενης στήριξης δεν είναι να ενισχυθούν τα μέλη των Οργανώσεων Παραγωγών ατομικά. Τα Επιχειρησιακά Προγράμματα πρέπει να έχουν σαφή συλλογικό χαρακτήρα, με σαφείς συλλογικούς στόχους. Μέτρα που δεν εμπεριέχονται σε συλλογικούς στόχους δεν είναι επιλέξιμα για ενίσχυση, εκτός μεμονωμένων εξαιρέσεων και εφόσον πληρούνται οι πιο κάτω προϋποθέσεις:

- Στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα πρέπει δικαιολογείται ο λόγος για τον οποίο η επένδυση πραγματοποιείται στις εγκαταστάσεις του μέλους και όχι στις κοινές εγκαταστάσεις της Οργάνωσης Παραγωγών.
- Η απόφαση θα πρέπει να λαμβάνεται δημοκρατικά και να επισυνάπτονται τα πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου της Οργάνωσης.
- Οι επενδύσεις που βρίσκονται στα μέλη πρέπει να ανήκουν στην Οργάνωση Παραγωγών.

11. ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ - ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΔΙΠΛΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Η Κύπρος είναι νέο Κράτος Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ως εκ τούτου οι Ομάδες Παραγωγών βρίσκονται στο ξεκίνημα τους. Λόγω λοιπόν των πολιτισμικών και κοινωνικών ιδιαιτεροτήτων της κυπριακής κοινωνίας, αλλά και λόγω ανάγκης για απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών και συρρίκνωσης του φόρτου εργασίας, τόσο για την δημόσια διοίκηση όσο και για τους μεμονωμένους παραγωγούς, καθώς και μείωσης του διοικητικού κόστους για τους δυνητικούς επενδυτές, κρίνεται ενδεδειγμένο ορισμένες από τις δράσεις του πρώτου πυλώνα να υλοποιηθούν στο πλαίσιο του παρόντος προγράμματος. Κατά συνέπεια οι

δικαιούχοι θα μπορούν να υποβάλουν ένα επενδυτικό σχέδιο διευρυμένων επιλεξιμοτήτων σε αυτή τη χρονική περίοδο.

Συναρτήσει της μελλοντικής συμμετοχής των γεωργών στις Ομάδες Παραγωγών ή και σε άλλα επαγγελματικά ή διεπαγγελματικά σχήματα, και εάν συντρέχει τέτοια περίπτωση αυτό μπορεί να επανεξεταστεί στο πλαίσιο αναθεώρησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης.

Επί του παρόντος, για όσο διάστημα οι εξαιρέσεις αυτές θα υλοποιούνται από το παρόν Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης, θα αποκλείεται η συγχρηματοδότηση από τα προγράμματα και δράσεις του πρώτου πυλώνα. Περαιτέρω και κατά περίπτωση θα γίνονται διοικητικοί έλεγχοι και διασταυρώσεις στοιχείων όσο και επιτόπιοι έλεγχοι από το Τμήμα Γεωργίας ή από τον ΚΟΑΠ.

Ειδικότερα τα κριτήρια και οι διοικητικοί κανόνες σε σχέση με άλλα καθεστάτα ενίσχυσης φαίνονται πιο κάτω:

ΚΟΑ Οπωροκηπευτικών: Ιδιαίτερη προσοχή θα δίνεται στην αποφυγή του κινδύνου διπλής χρηματοδότησης στα μέτρα 1.5.1 «Επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις», 2.3.3 «Αγροπεριβαλλοντικές υποχρεώσεις στα Εσπεριδοειδή» και 2.3.7 «Βιολογική παραγωγή γεωργικών προϊόντων». Για αποφυγή της διπλής χρηματοδότησης λαμβάνονται όλα τα ενδεδειγμένα μέτρα όπως η υποβολή από τους εκπροσώπους των Οργανώσεων Παραγωγών υπεύθυνης δήλωσης ότι οι Οργανώσεις Παραγωγών και τα μέλη τους δεν θα λαμβάνουν απευθείας ή έμμεσα, διπλή χρηματοδοτική ενίσχυση από την Κοινότητα ή το Κράτος για τις ίδιες επιλέξιμες δράσεις. Επιπρόσθετα οι ελεγκτές της μονάδας εφαρμογής των αντίστοιχων Μέτρων του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007 – 2013 θα προβαίνουν σε όλους τους απαραίτητους διασταυρούμενους ελέγχους.

Επίσης προωθείται η τροποποίηση του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007 – 2013 της Κύπρου, με σκοπό τη βελτίωση των κριτηρίων και των διοικητικών κανόνων που εφαρμόζονται στο εν λόγω Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης, με στόχο να εξασφαλιστεί ότι κάθε δικαιούχος μπορεί να λάβει στήριξη για μια δεδομένη δράση μόνο από ένα καθεστώς. Συγκεκριμένα στις σελίδες 32 και 33 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007 – 2013 με βάση τις εν λόγω τροποποιήσεις θα προστεθεί το πιο κάτω κείμενο:

Υπό τα νέα δεδομένα που δημιουργήθηκαν στα πλαίσια των Κοινών Οργανώσεων Αγοράς (Φρούτα και Λαχανικά) και προς αποφυγή του κινδύνου επικάλυψης καθορίστηκαν και διευκρινίζονται περαιτέρω τα πιο κάτω κριτήρια διαχωρισμού:

Καθεστώς 1.5.1 « Επενδύσεις στις γεωργικές και κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις»

- Στα Επιχειρησιακά Προγράμματα των Οργανώσεων Παραγωγών θεωρούνται επιλέξιμες μόνο ατομικές επενδύσεις για ποσό μικρότερο των 5.000 ευρώ σε αντίθεση με το Καθεστώς 1.5.1 όπου το ελάχιστο ποσό επένδυσης είναι 5.000 ευρώ.

- Τα τιμολόγια και οι αποδείξεις στα πλαίσια των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων θα πρέπει να εκδίδονται στο όνομα των Οργανώσεων Παραγωγών ενώ στο Καθεστώς 1.5.1 εκδίδονται στο όνομα του παραγωγού.

- Μέτρο 1.6 Προστιθέμενη αξία στα γεωργικά και δασοκομικά προϊόντα

Από το μέτρο 1.6 αποκλείονται οι Προαναγνωρισμένες Ομάδες Παραγωγών και οι αναγνωρισμένες Οργανώσεις Παραγωγών Φρούτων και Λαχανικών.

Καθεστώς 1.8.2: Δραστηριότητες ενημέρωσης και προώθησης των προϊόντων στο πλαίσιο συστημάτων για την ποιότητα των τροφίμων»

Η προώθηση θεωρείται επιλέξιμη μόνο στα πλαίσια του καθεστώτος 1.8.2 και όχι στα Επιχειρησιακά Προγράμματα των Οργανώσεων Παραγωγών Οπωροκηπευτικών.

Καθεστώς 2.3.3 «Αγροπεριβαλλοντικές Υποχρεώσεις στα Εσπεριδοειδή» και Καθεστώς 2.3.7 «Βιολογική Παραγωγή γεωργικών προϊόντων»

Οι δράσεις αυτές δεν θεωρούνται επιλέξιμες στα Επιχειρησιακά Προγράμματα των Οργανώσεων Παραγωγών και καλύπτονται μόνο από το ΠΑΑ 2007-2013.

Καθεστώς 2.4.2: «Εγκατάσταση γεωργοδασοπονικών συστημάτων»

Τα είδη τα οποία θεωρούνται ως επιλέξιμα προς φύτευση στα πλαίσια του Καθεστώτος δεν θεωρούνται επιλέξιμα στα πλαίσια των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι. ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι. Δράσεις που μπορούν να περιλαμβάνονται στα Επιχειρησιακά Προγράμματα

Στο πιο κάτω κεφάλαιο παρουσιάζονται συγκεκριμένες δράσεις που μπορούν να περιλαμβάνονται στα Επιχειρησιακά Προγράμματα των Οργανώσεων Παραγωγών – Μη εξαντλητικός κατάλογος δράσεων. Αναλυτικές προτάσεις από τις Οργανώσεις Παραγωγών για δράσεις άλλες από τις δράσεις που παρουσιάζονται πιο κάτω θα εξετάζονται από την Αρμόδια Αρχή για την έγκριση Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

1. Δράσεις με στόχο τον προγραμματισμό της παραγωγής ιδίως από ποσοτική άποψη και ποιοτική άποψη

Βραχυχρόνιος και μακροχρόνιος προγραμματισμός της παραγωγής σε σχέση με τη ζήτηση τόσο από ποσοτική όσο και από ποιοτική άποψη ώστε να διασφαλιστεί η διάθεση της παραγωγής των μελών της Οργάνωσης Παραγωγών προσαρμόζοντας την παραγωγή σύμφωνα με τις απαιτήσεις της αγοράς. Η απόδοση της εφαρμογής των δράσεων αυτών θα μετρηθεί με τη σύγκριση της ποσότητας και της αξίας των προϊόντων που έχουν διατεθεί στην αγορά στο τέλος του Επιχειρησιακού Προγράμματος με την κατάσταση κατά την έναρξη του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Δράση	Κριτήρια επιλεξιμότητας	Δείκτες Εισροών	Δείκτες Αποτελεσμάτων	Δείκτες Αντικτύπου
1.1 – Αγορά πάγιων στοιχείων ενεργητικού				
Επενδύσεις σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές και λογισμικά που σκοπό έχουν στον έλεγχο και καταγραφή των καλλιεργειών και των αποδόσεων από τις Οργανώσεις Παραγωγών. Ατομικές επενδύσεις σε παραγωγούς μέλη είναι επιλέξιμες μόνο όταν η συνολική δαπάνη για όλες τις επενδυτικές δράσεις δεν υπερβαίνει τις €5000 ανά παραγωγό κατά τη διάρκεια του Επιχειρησιακού Προγράμματος Επενδύσεις σε νέες ποικιλίες και υποκείμενα	Ισχύει μόνο για πολυετείς καλλιέργειες,	Αριθμός εκμεταλλεύσεων που συμμετέχουν στις δράσεις Αριθμός δράσεων που έχουν αναληφθεί Συνολική αξία των επενδύσεων (€)	Μεταβολή της εμπορευθείσας ποσότητας (τόνους)	Υπολογισμός της μεταβολής της αξίας της εμπορευθείσας παραγωγής (€) Μεταβολή στο συνολικό αριθμό των παραγωγών μελών της συγκεκριμένης Οργάνωσης παραγωγών (αριθμός) Μεταβολή στη συνολική καλλιεργούμενη έκταση των μελών της συγκεκριμένης Οργάνωσης παραγωγών (εκτάρια)

Δράση	Κριτήρια επιλεξιμότητας	Δείκτες Εισροών	Δείκτες Αποτελεσμάτων	Δείκτες Αντικτύπου
1.1. – Άλλες δράσεις				
Κόστος εξειδικευμένου προσωπικού για τον προγραμματισμό της παραγωγής		Δαπάνες (€)	Μεταβολή της εμπορευθείσας ποσότητας (τόνους)	<p>Υπολογισμός της μεταβολής της αξίας της εμπορευθείσας παραγωγής (€)</p> <p>Μεταβολή στο συνολικό αριθμό των παραγωγών μελών της συγκεκριμένης Οργάνωσης παραγωγών (αριθμός)</p> <p>Μεταβολή στη συνολική καλλιεργούμενη έκταση των μελών της συγκεκριμένης Οργάνωσης παραγωγών (εκτάρια)</p>

2. Δράσεις με στόχο τη βελτίωση ή τη διατήρηση της ποιότητας του προϊόντος

Εφαρμογή δράσεων που σκοπό έχουν τη διασφάλιση της ποιότητας των προϊόντων ώστε να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της αγοράς και επίσης των τη μείωση των προϊόντων του επιπέδου των προϊόντων που απορρίφθηκαν. Η απόδοση θα μετρηθεί με τη σύγκριση του όγκου της παραγωγής που διατίθεται στην αγορά που πληροί τις απαιτήσεις των ειδικών συστημάτων εξασφάλισης της ποιότητας στο τέλος του προγράμματος με την κατάσταση κατά την έναρξη του προγράμματος.

Δράση	Κριτήρια επιλεξιμότητας	Δείκτες Εισροών	Δείκτες Αποτελεσμάτων	Δείκτες Αντικτύπου
2.1. – Αγορά πάγιων στοιχείων ενεργητικού				
<p>Επενδύσεις σε μηχανήματα για τη συσκευασία, τυποποίηση και άλλων που θεωρούνται απαραίτητα για το χειρισμό των προϊόντων στα συσκευαστήρια</p> <p>Επενδύσεις για την απόκτηση κτιριακών εγκαταστάσεων (συμπεριλαμβανομένης και της αποπληρωμής δανείων αφαιρουμένων των τόκων και των εξόδων που έχουν συνολογηθεί μετά την έναρξη του Επιχειρησιακού Προγράμματος) όπως συσκευαστήρια περιλαμβανομένων και επεκτάσεων υφιστάμενων συσκευαστηρίων ή και αποθηκευτικών χώρων συμπεριλαμβανομένων και ψυκτικών θαλάμων και θαλάμων τροποποιημένης ατμόσφαιρας καθώς και άλλου εξοπλισμού που θεωρείται απαραίτητος για τη συσκευασία – αποθήκευση των προϊόντων</p> <p>Επενδύσεις για ψυκτικούς θαλάμους σε μηχανοκίνητα οχήματα</p>	<p>Τα μηχανοκίνητα οχήματα δεν είναι επιλέξιμα</p>	<p>Αριθμός δράσεων που έχουν αναληφθεί</p> <p>Συνολική αξία των επενδύσεων (€)</p>	<p>Μεταβολή της εμπορευθείσας ποσότητας (τόνους)</p>	<p>Υπολογισμός της μεταβολής της αξίας της εμπορευθείσας παραγωγής (€)</p> <p>Μεταβολή στο συνολικό αριθμό των παραγωγών μελών της συγκεκριμένης Οργάνωσης παραγωγών (αριθμός)</p> <p>Μεταβολή στη συνολική καλλιεργούμενη έκταση των μελών της συγκεκριμένης Οργάνωσης παραγωγών (εκτάρια)</p>

Δράση	Κριτήρια επιλεξιμότητας	Δείκτες Εισροών	Δείκτες Αποτελεσμάτων	Δείκτες Αντικτύπου
2.2. – Άλλες μορφές απόκτησης πάγιων στοιχείων ενεργητικού, συμπεριλαμβανομένων της μίσθωσης και της χρηματοδοτικής μίσθωσης				
<p>Μίσθωση και χρηματοδοτική μίσθωση για επενδύσεις σε μηχανήματα για τη συσκευασία, τυποποίηση και άλλων που θεωρούνται απαραίτητα για το χειρισμό των προϊόντων στα συσκευαστήρια</p> <p>Μίσθωση και χρηματοδοτική μίσθωση για επενδύσεις για την απόκτηση κτιριακών εγκαταστάσεων όπως συσκευαστήρια περιλαμβανομένων και επεκτάσεων υφιστάμενων συσκευαστηρίων ή και αποθηκευτικών χώρων συμπεριλαμβανομένων και ψυκτικών θαλάμων και θαλάμων τροποποιημένης ατμόσφαιρας καθώς και άλλου εξοπλισμού που θεωρείται απαραίτητος για τη συσκευασία – αποθήκευση των προϊόντων</p>		<p>Αριθμός δράσεων που έχουν αναληφθεί</p> <p>Συνολική αξία των επενδύσεων (€)</p>	<p>Μεταβολή της εμπορευθείσας ποσότητας (τόνους)</p>	<p>Υπολογισμός της μεταβολής της αξίας της εμπορευθείσας παραγωγής (€)</p> <p>Μεταβολή στο συνολικό αριθμό των παραγωγών μελών της συγκεκριμένης Οργάνωσης παραγωγών (αριθμός)</p> <p>Μεταβολή στη συνολική καλλιεργούμενη έκταση των μελών της συγκεκριμένης Οργάνωσης παραγωγών (εκτάρια)</p>

Δράση	Κριτήρια επιλεξιμότητας	Δείκτες Εισροών	Δείκτες Αποτελεσμάτων	Δείκτες Αντικτύπου
2.3. – Άλλες δράσεις				
<p>Κόστος πιστοποίησης συσκευαστηρίων από ανεξάρτητους οργανισμούς πιστοποίησης για την εφαρμογή συστημάτων ποιότητας.</p> <p>Κόστος αναλύσεων για υπολείμματα φυτοφαρμάκων, βαρέα μέταλλα , βακτήρια και άλλους ρύπους συμπεριλαμβανομένου και του κόστους δειγματοληψίας</p> <p>Κόστος αναλύσεων νερού κατά την παραγωγή των προϊόντων αλλά και του νερού που χρησιμοποιείται στα συσκευαστήρια</p> <p>Χρησιμοποίηση φυσικών επικονιαστών (βομβίνων)</p> <p>Κόστος εξειδικευμένου προσωπικού για την εκπαίδευση και παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών για: τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων, την εφαρμογή συστημάτων ποιότητας στα συσκευαστήρια</p>		<p>Αριθμός εκμεταλλεύσεων που συμμετέχουν στις δράσεις</p> <p>Αριθμός δράσεων που έχουν αναληφθεί</p>	<p>Μεταβολή της συνολικής αξίας της εμπορευθείσας παραγωγής (€/Kg)</p> <p>Υπολογισμός της επίδρασης στο κόστος παραγωγής</p>	<p>Υπολογισμός της μεταβολής της αξίας της εμπορευθείσας παραγωγής (€)</p> <p>Μεταβολή στο συνολικό αριθμό των παραγωγών μελών της συγκεκριμένης Οργάνωσης παραγωγών (αριθμός)</p> <p>Μεταβολή στη συνολική καλλιεργούμενη έκταση των μελών της συγκεκριμένης Οργάνωσης παραγωγών (εκτάρια)</p>

3. Δράσεις με στόχο τη βελτίωση της εμπορίας

Περιλαμβάνονται δράσεις που σκοπό έχουν την καλύτερη εμπορική αξιοποίηση της παραγωγής των μελών που θα επιτρέψουν στην Οργάνωση Παραγωγών να αυξήσει το μερίδιο της στην αγορά, την προώθηση νέων προϊόντων να διαπραγματεύονται καλύτερες τιμές και να αυξήσει τις τιμές παραγωγού .

Δράση	Κριτήρια επιλεξιμότητας	Δείκτες Εισροών	Δείκτες Αποτελεσμάτων	Δείκτες Αντικτύπου
3.1.. – Αγορά πάγιων στοιχείων ενεργητικού				
<p>Μηχανήματα κοπής, τεμαχισμού και πολλαπλής συσκευασίας προϊόντων που βελτιώνουν την παρουσίαση.</p> <p>Επενδύσεις για εξοπλισμό για μικρές συσκευασίες</p> <p>Επενδύσεις σε εξοπλισμό που σκοπό έχουν την καλύτερη ομοιομορφία των προϊόντων.</p> <p>Επενδύσεις που σκοπό έχουν την καλύτερη ομοιομορφία των προϊόντων.</p> <p>Επενδύσεις σε εξοπλισμό για την πρώτη μεταποίηση των προϊόντων που είναι αναγνωρισμένη η Οργάνωση Παραγωγών και του εξοπλισμού συσκευασίας.</p> <p>Επενδύσεις σε εξοπλισμό τυποποίησης και συσκευασίας που επικεντρώνεται στην παραγωγή καινοτόμων προϊόντων και προϊόντων προστιθέμενης αξίας που ικανοποιούν τις απαιτήσεις των καταναλωτών.</p> <p>Δημιουργία ιστοσελίδας για την Οργάνωση Παραγωγών.</p> <p>Πολλαπλασιαστικό υλικό πολυετών καλλιεργειών με ποικιλίες που προτιμούν οι καταναλωτές.</p>		<p>Αριθμός εκμεταλλεύσεων που συμμετέχουν στις δράσεις</p> <p>Αριθμός δράσεων που έχουν αναληφθεί</p> <p>Συνολική αξία των επενδύσεων (€)</p>	<p>Μεταβολή της εμπορευθείσας ποσότητας (τόνους)</p>	<p>Υπολογισμός της μεταβολής της αξίας της εμπορευθείσας παραγωγής (€)</p> <p>Μεταβολή στο συνολικό αριθμό των παραγωγών μελών της συγκεκριμένης Οργάνωσης παραγωγών (αριθμός)</p> <p>Μεταβολή στη συνολική καλλιεργούμενη έκταση των μελών της συγκεκριμένης Οργάνωσης παραγωγών (εκτάρια)</p>

Δράση	Κριτήρια επιλεξιμότητας	Δείκτες Εισροών	Δείκτες Αποτελεσμάτων	Δείκτες Αντικτύπου
3.2 – Άλλες δράσεις				
<p>Έρευνα αγοράς συμπεριλαμβανομένων των μεθόδων παραγωγής, νέων τρόπων παρουσίασης των προϊόντων και της τάσης της αγοράς.</p> <p>Κόστος εφαρμογής συστημάτων ιχνηλασιμότητας</p> <p>Συνδρομές σε περιοδικά ή και ιστοσελίδες που παρέχουν πληροφορίες για την κατάσταση της αγοράς</p> <p>Κόστος εξειδικευμένου προσωπικού για την εμπορική αξιοποίηση της παραγωγής</p> <p>Κόστος επιμόρφωσης προσωπικού για την καλύτερη εμπορική αξιοποίηση της παραγωγής</p> <p>Κόστος ταξιδιών σε νέες αγορές του εξωτερικού για προώθηση των πωλήσεων</p>		<p>Αριθμός εκμεταλλεύσεων που συμμετέχουν στις δράσεις</p> <p>Αριθμός δράσεων που έχουν αναληφθεί</p>	<p>Μεταβολή της συνολικής αξίας της εμπορευθείσας παραγωγής (€/Kg)</p>	<p>Υπολογισμός της μεταβολής της αξίας της εμπορευθείσας παραγωγής (€)</p> <p>Μεταβολή στο συνολικό αριθμό των παραγωγών μελών της συγκεκριμένης Οργάνωσης παραγωγών (αριθμός)</p> <p>Μεταβολή στη συνολική καλλιεργούμενη έκταση των μελών της συγκεκριμένης Οργάνωσης παραγωγών (εκτάρια)</p>

4. Δράσεις κατάρτισης και πρόσβασης σε υπηρεσίες παροχής συμβουλών

Περιλαμβάνονται δράσεις κατάρτισης των παραγωγών και πρόσβασης τους σε υπηρεσίες παροχής συμβουλών

Δράση	Κριτήρια επιλεξιμότητας	Δείκτες Εισροών	Δείκτες Αποτελεσμάτων	Δείκτες Αντικτύπου
Δράσεις κατάρτισης και πρόσβασης σε υπηρεσίες παροχής συμβουλών				
<p>Εξοπλισμός αίθουσας για εκπαideύσεις της Οργάνωσης Παραγωγών περιλαμβανομένων ηλεκτρονικών υπολογιστών, προβολέων, επίπλωσης κ.α</p> <p>Εκπαίδευση και παροχή συμβουλών παραγωγών σε θέματα βελτίωσης της ποιότητας, νέες τεχνικές καλλιέργειας, συστήματα ολοκληρωμένης διαχείρισης παραγωγής και χρήση μη χημικών μεθόδων καταπολέμησης κ.α.</p>	<p>Δεν αφορά δράσεις πρόληψης και διαχείρισης κρίσεων</p>	<p>Δαπάνες (€)</p>	<p>Αριθμός προσώπων που ολοκλήρωσαν την πλήρη δραστηριότητα / το πλήρες πρόγραμμα κατάρτισης</p> <p>Αριθμός εκμεταλλεύσεων που χρησιμοποίησαν υπηρεσίες παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών</p>	<p>Υπολογισμός της μεταβολής της αξίας της εμπορευθείσας παραγωγής (€)</p> <p>Μεταβολή στο συνολικό αριθμό των παραγωγών μελών της συγκεκριμένης Οργάνωσης παραγωγών (αριθμός)</p> <p>Μεταβολή στη συνολική καλλιεργούμενη έκταση των μελών της συγκεκριμένης Οργάνωσης παραγωγών (εκτάρια)</p>

5. Δράσεις για τα μέτρα πρόληψης και διαχείρισης κρίσεων

Περιλαμβάνονται τις επιλέξιμες δράσεις για τα μέτρα πρόληψης και διαχείρισης κρίσεων.

Σημειώνεται ότι το κόστος εφαρμογής δράσεων για τη πρόληψη και διαχείριση κρίσεων δεν πρέπει να υπερβαίνει το 33% του ύψους του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Επίσης η δράση ασφάλισης της συγκομιδής είναι επιλέξιμη όταν αποτελεί αντικείμενο διαχείρισης από την Οργάνωση Παραγωγών και συμβάλει στην προστασία των εισοδημάτων των παραγωγών και στην κάλυψη των απωλειών αγοράς που υπέστη η Οργάνωση Παραγωγών ή/και τα μέλη της σε περίπτωση που πλήττονται από θεομηνίες, κλιματικά φαινόμενα και, ενδεχομένως, ασθένειες ή προσβολή από επιβλαβείς οργανισμούς.

Δράση	Κριτήρια επιλεξιμότητας	Δείκτες Εισροών	Δείκτες Αποτελεσμάτων	Δείκτες Αντικτύπου
Απόσυρση από την αγορά Ασφάλιση της συγκομιδής		Δαπάνες (€)	Συνολικός όγκος παραγωγής που αποτελεί αντικείμενο απόσυρσης (τόνοι) Συνολική αξία των ασφαλιζόμενων προϊόντων (€)	Υπολογισμός της μεταβολής της αξίας της εμπορευθείσας παραγωγής (€) Μεταβολή στο συνολικό αριθμό των παραγωγών μελών της συγκεκριμένης Οργάνωσης παραγωγών (αριθμός) Μεταβολή στη συνολική καλλιεργούμενη έκταση των μελών της συγκεκριμένης Οργάνωσης παραγωγών (εκτάρια)

6. Περιβαλλοντικές Δράσεις -

Σύμφωνα με το Άρθρο 103 γ του Κανονισμού (ΕΚ) 1234/2007 του Συμβουλίου, οι Οργανώσεις Παραγωγών που υλοποιούν Επιχειρησιακό Πρόγραμμα πρέπει να περιλαμβάνουν σε αυτό:

- α) Δύο ή περισσότερες περιβαλλοντικές δράσεις, ή
- β) το 10 % τουλάχιστον των δαπανών του Επιχειρησιακού Προγράμματος να καλύπτει περιβαλλοντικές δράσεις.

Οι περιβαλλοντικές δράσεις πρέπει να τηρούν τις απαιτήσεις για γεωργοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις που προβλέπονται στο πρώτο εδάφιο του Άρθρου 39 (3) του Κανονισμού (ΕΚ) 1698/2005² του Συμβουλίου, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ).

Όταν το 80 % τουλάχιστον των παραγωγών που είναι μέλη μιας Οργάνωσης Παραγωγών υπόκειται σε μία ή περισσότερες ταυτόσημες γεωργοπεριβαλλοντικές δεσμεύσεις δυνάμει της εν λόγω διάταξης, η καθεμία από τις δεσμεύσεις αυτές θεωρείται ως περιβαλλοντική δράση που αναφέρεται στο στοιχείο α) του πρώτου εδαφίου πιο πάνω.

Για τις περιβαλλοντικές δράσεις γίνεται αναφορά στο Παράρτημα II.

7. Γενικά έξοδα εφαρμογής Επιχειρησιακών Προγραμμάτων

Γενικά έξοδα που αφορούν ειδικότερα το επιχειρησιακό ταμείο ή το επιχειρησιακό πρόγραμμα, συμπεριλαμβανομένων των διοικητικών δαπανών και των δαπανών προσωπικού, των εκθέσεων και μελετών αξιολόγησης, και των εξόδων τήρησης των λογαριασμών καθώς και διαχείρισης των λογαριασμών, μέσω πληρωμής κατ' αποκοπή ποσού ίσου με το 2 % του εγκεκριμένου επιχειρησιακού ταμείου και μέχρι ανωτάτου ορίου 180 000 ευρώ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ. - ΕΘΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ

ΕΘΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο σκοπός του Εθνικού Πλαισίου Περιβαλλοντικών Δράσεων είναι να παρέχει μια κοινή πλατφόρμα για τις περιβαλλοντικές δράσεις που αναλαμβάνονται από τις Οργανώσεις Παραγωγών στην Κύπρο για τον τομέα των οπωροκηπευτικών.

Σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 103 β του Κανονισμού (ΕΚ) 1234/2007¹ του Συμβουλίου, οι Οργανώσεις Παραγωγών του τομέα των Οπωροκηπευτικών μπορούν να συστήσουν Επιχειρησιακό Ταμείο το οποίο χρηματοδοτείται από:

- (α) χρηματοδοτικές εισφορές των μελών ή από την ίδια την Οργάνωση Παραγωγών,
- (β) Κοινοτική χρηματοδοτική ενίσχυση που μπορεί να χορηγείται στις Οργανώσεις Παραγωγών.

Τα Επιχειρησιακά Ταμεία πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο για τη χρηματοδότηση των εγκριμένων από τα Κράτη Μέλη Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 103 ζ του Κανονισμού (ΕΚ) 1234/2007, του Συμβουλίου.

Τα Επιχειρησιακά Προγράμματα (Ε.Π.) των Οργανώσεων Παραγωγών περιλαμβάνουν δύο ή περισσότερους στόχους από τους ακόλουθους:

- την εξασφάλιση του προγραμματισμού της παραγωγής και της προσαρμογής της στη ζήτηση, ιδίως από ποιοτική και ποσοτική άποψη,
- τη συγκέντρωση της προσφοράς και τη διάθεση στην αγορά της παραγωγής των μελών της οργάνωσης,
- τη βελτιστοποίηση του κόστους παραγωγής και τη σταθεροποίηση των τιμών παραγωγού.

Επιπρόσθετα τα ΕΠ μπορούν να περιλαμβάνουν τους ακόλουθους στόχους:

- προγραμματισμό της παραγωγής,
- βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων,
- προώθηση της εμπορικής αξίας των προϊόντων,
- προώθηση των προϊόντων, νωπών ή μεταποιημένων,

¹E.E. L299, 16.11.2007

- περιβαλλοντικά μέτρα και φιλοπεριβαλλοντικές μεθόδους παραγωγής, συμπεριλαμβανομένης της βιολογικής γεωργίας,
- πρόληψη και διαχείριση κρίσεων.

Σύμφωνα με το Άρθρο 103 γ του Κανονισμού (ΕΚ) 1234/2007 του Συμβουλίου, οι Οργανώσεις Παραγωγών που υλοποιούν Επιχειρησιακό Πρόγραμμα πρέπει να περιλαμβάνουν σε αυτό:

- α) Δύο ή περισσότερες περιβαλλοντικές δράσεις, ή
- β) το 10 % τουλάχιστον των δαπανών του Επιχειρησιακού Προγράμματος να καλύπτει περιβαλλοντικές δράσεις.

Οι περιβαλλοντικές δράσεις πρέπει να τηρούν τις απαιτήσεις για γεωργοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις που προβλέπονται στο πρώτο εδάφιο του Άρθρου 39 (3) του Κανονισμού (ΕΚ) 1698/2005² του Συμβουλίου, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ).

Όταν το 80 % τουλάχιστον των παραγωγών που είναι μέλη μιας Οργάνωσης Παραγωγών υπόκειται σε μία ή περισσότερες ταυτόσημες γεωργοπεριβαλλοντικές δεσμεύσεις δυνάμει της εν λόγω διάταξης, η καθεμία από τις δεσμεύσεις αυτές θεωρείται ως περιβαλλοντική δράση που αναφέρεται στο στοιχείο α) του πρώτου εδαφίου πιο πάνω.

2. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΒΙΩΣΙΜΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Παρά τη μερική επιδείνωση της η ποιότητα του περιβάλλοντος της Κύπρου παραμένει σχετικά υψηλή. Οι πιέσεις όμως από την ταχύρρυθμη ανάπτυξη οδήγησαν σε υποβάθμιση του σε μερικές περιοχές. Η τουριστική ανάπτυξη επικεντρώθηκε κυρίως στις παράκτιες περιοχές ασκώντας έντονες πιέσεις και οδηγώντας σε εκτενή αστικοποίηση τους. Παράλληλα, η μείωση του πληθυσμού και η υποτονικότητα των οικονομικών δραστηριοτήτων στις ορεινές περιοχές, οδήγησαν σε υποβάθμιση πολύτιμων στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος.

² E.E L 277, 21.10.2005, σ.1

Η επίδραση της γεωργίας στο περιβάλλον είναι πολύ σημαντική αφού η εγκατάλειψη της γης και η εντατικοποίηση της παραγωγής είναι από τα κυριότερα περιβαλλοντικά προβλήματα της υπαίθρου.

Ο προστατευτικός ρόλος που μπορεί να έχει η γεωργία αντικατοπτρίζεται με τη συμβολή της στη διατήρηση του αγροτικού παραδοσιακού τοπίου και τη συγκράτηση του πληθυσμού σε περιοχές με περιορισμένες προοπτικές οικονομικής δραστηριότητας. Κάποιες καλλιέργειες όπως τα φυλλοβόλα και τα αμπέλια, πέρα από την καθαρά οικονομική συνεισφορά τους είναι πιο σημαντικά για τη διατήρηση του παραδοσιακού τοπίου στις ορεινές κυρίως περιοχές με θετικές επιπτώσεις τόσο από περιβαλλοντικής όσο και τουριστικής άποψης.

Βιοποικιλότητα

Ο πλούτος αναφορικά με την βιοποικιλότητα φαίνεται και από τον αριθμό διαφορετικών ειδών και ενδημικών ειδών φυτών, ζώων κτλ που μέχρι σήμερα έχουν καταγραφεί στην Κύπρο. Τα τελευταία χρόνια όμως έχει παρατηρηθεί γενετική υστέρηση λόγω απώλειας εγχώριων ποικιλιών / ειδών. Αρνητικά στη διατήρηση της βιοποικιλότητας μπορεί να επιδράσουν η ερημοποίηση, ο ευτροφισμός των υδάτων, οι πυρκαγιές, η ρύπανση από την εντατικοποίηση της γεωργικής δραστηριότητας κ.α.

Διαχείριση του νερού

Ως αποτέλεσμα του κλίματος στην Ανατολική Μεσόγειο, με τα μακρά ζεστά καλοκαίρια και τη χαμηλή ετήσια βροχόπτωση, η έλλειψη νερού αποτελεί για την Κύπρο μια πραγματικότητα που επιδεινώνεται συνεχώς. Παρόλο που τα τελευταία 40 χρόνια προτεραιότητα του κράτους ήταν η ανάπτυξη των υδάτινων πόρων (ειδικότερα η δημιουργία ταμιευτήρων νερού για τη συλλογή της χειμερινής ροής προς χρήση κατά τη θερινή περίοδο) και η προώθηση μέτρων για εξοικονόμηση νερού, η περιορισμένη διαθεσιμότητα νερού παραμένει γεγονός. Τα αυξημένα φαινόμενα παρατεταμένης ανομβρίας - αποτέλεσμα των κλιματολογικών αλλαγών - καθώς και η μεγάλη αύξηση των υδατικών αναγκών επιδεινώνουν την κατάσταση, ενώ, η συνεχής έλλειψη πόρων από τα επιφανειακά ύδατα έχει οδηγήσει στην υπεράντληση των υδροφορέων, με

αποτέλεσμα τα περισσότερα συστήματα υπόγειων υδάτων να χαρακτηρίζονται σήμερα ότι βρίσκονται «σε κίνδυνο».

Στην προσπάθεια αντιμετώπισης των επιπτώσεων από την, επί σειρά ετών, ανομβρία το Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος έχει στραφεί προς νέους υδάτινους πόρους, προσθέτοντας στο ισοζύγιο μεγάλες ποσότητες από την αφαλάτωση θαλάσσιου νερού και την επαναχρησιμοποίηση εξαγνισμένων λυμάτων. Ταυτόχρονα η χρήση Βελτιωμένων Συστημάτων Άρδευσης χρησιμοποιείται σε μεγάλο βαθμό στις αρδευόμενες καλλιέργειες με αποτέλεσμα την τεράστια εξοικονόμηση νερού.

Ως δείκτης για την αξιολόγηση της ποιότητας του νερού χρησιμοποιείται το πλεόνασμα αζώτου υπολογιζόμενο σε κιλά ανά εκτάριο. Για την Κύπρο, με έτος υπολογισμού το 2000, ο δείκτης αυτός ήταν 44 κιλά ανά εκτάριο, χαμηλότερος δηλαδή από το μέσο όρο της ΕΕ των 15 (55 κιλά ανά εκτάριο). Στην Κύπρο έχουν καθοριστεί έξι ευαίσθητες ζώνες στη νιτρορύπανση και το μεγαλύτερο πρόβλημα παρατηρείται στις ανατολικές περιοχές όπου καλλιεργούνται κυρίως πατάτες. Η τοποθέτηση κοπριάς στις 6 ζώνες είναι ελεγχόμενη και δεν αναμένονται οποιαδήποτε προβλήματα. Η Κύπρος με Υπουργικό Διάταγμα καθόρισε το Σχέδιο Δράσης για τη νιτρορύπανση το οποίο άρχισε να εφαρμόζει στις έξι ευαίσθητες ζώνες. Η αύξηση όμως των εντατικών καλλιεργειών με την εκτεταμένη χρήση λιπασμάτων, φυτοφαρμάκων κτλ είναι ένας καθοριστικός αρνητικός παράγοντας για την ποιότητα του νερού. Συγκεκριμένα το πρόβλημα εντοπίζεται σε καλλιέργειες όπως οι πατάτες και τα λαχανικά και σε μικρότερο βαθμό στα εσπεριδοειδή. Επίσης, η χρήση της κοπριάς και της λάσπης πρέπει να γίνεται με ελεγχόμενο τρόπο έτσι ώστε να αποφεύγονται προβλήματα υοβάθμισης της ποιότητας των νερών.

Αέρας και Κλιματικές αλλαγές

Η Κύπρος δεν είχε συμπεριληφθεί στο Παράρτημα Ι της Σύμβασης για τις Κλιματικές Αλλαγές, δεν είχε ενταχθεί στο Παράρτημα Β του Πρωτοκόλλου του Κιότο και δεν ήταν μέλος της ΕΕ όταν συμφωνήθηκαν οι επιμέρους δεσμεύσεις των Κρατών-Μελών της για την πρώτη περίοδο δεσμεύσεων (2008 – 2012). Έτσι, στα πλαίσια της από κοινού

επίτευξης του στόχου του 8% για την ΕΕ, η Κύπρος δεν έχει οποιεσδήποτε ποσοτικοποιημένες δεσμεύσεις σχετικά με τον περιορισμό των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου. Παρόλο που η συμμετοχή της γεωργικής δραστηριότητας στην εκπομπή αερίων που δημιουργούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου είναι περιορισμένη το γεγονός ότι παρατηρείται αύξηση κατά 52,1% στις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου στην Κύπρο για την περίοδο 1990 – 2003, θεωρείται απαραίτητη η λήψη μέτρων για περιορισμό των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου.

Ποιότητα και διάβρωση εδαφών

Ακριβή στοιχεία για τη διάβρωση των εδαφών δεν υπάρχουν, το πρόβλημα όμως υφίσταται κυρίως στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές. Οι κύριοι παράγοντες που εντείνουν το πρόβλημα αυτό είναι η σύσταση του εδάφους, οι έντονες εκτός εποχής βροχοπτώσεις, οι μεγάλες κλίσεις, οι περιοχές με ανέμους, οι πυρκαγιές, η εγκατάλειψη της καλλιεργήσιμης γης και σε μικρότερο βαθμό η υπερβόσκηση ή και το είδος των φυτών που καλλιεργούνται.

Άλλοι παράγοντες που επιδρούν αρνητικά στην ποιότητα του εδάφους είναι η μείωση της οργανικής ουσίας, η ρύπανση από τα γεωργικά απόβλητα και η καταστροφή της δομής και της περατότητας του εδάφους. Η εντατικοποίηση της παραγωγής από την άλλη πλευρά, οδηγεί σε περαιτέρω επιδείνωση της ποιότητας των ήδη φτωχών σε οργανική ουσία, εδαφών.

Γενικά, αναφορικά με το περιβάλλον υπάρχει ανάγκη για προστασία του λόγω δύο σοβαρών προβλημάτων που αντιμετωπίζει όπως είναι η εγκατάλειψη της γης και η εντατικοποίηση της παραγωγής. Η εντατικοποίηση της παραγωγής από την άλλη, οδηγεί σε περαιτέρω υποβάθμιση της ποιότητας, των ήδη φτωχών σε οργανική ουσία, εδαφών.

Ο κύριος σκοπός του Εθνικού Πλαισίου Περιβαλλοντικών Δράσεων είναι να περιγράψουν τα μέτρα για την ορθολογική διαχείρισης της γεωργικής γης, τα οποία συμβάλλουν στη διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος (γενικός στόχος), όπως

αυτό ορίζεται πιο πάνω, σύμφωνα με τις βασικές ανάγκες και τις προτεραιότητες για την Κύπρο.

Οι ειδικοί στόχοι του Εθνικού Πλαισίου Περιβαλλοντικών Δράσεων είναι οι ακόλουθοι:

- η προστασία του εδάφους,
- η προστασία και διατήρηση της ποιότητας του νερού,
- η αειφόρος χρήση των υδάτινων πόρων,
- η προστασία και διατήρηση των ενδιαιτημάτων και της βιοποικιλότητας,
- η προστασία και διατήρηση του τοπίου,
- η συμβολή στην άμβλυνση των κλιματικών μεταβολών,
- η μείωση ή / και η βελτίωση της διαχείρισης των αποβλήτων.

3. ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

Οι περιβαλλοντικές δράσεις που έχουν επιλεγεί στο πλαίσιο ενός Επιχειρησιακού Προγράμματος θα πρέπει να:

- να τηρούν τις απαιτήσεις για γεωργοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις, όπως προβλέπεται στο πρώτο εδάφιο του Άρθρου 39 (3) του Κανονισμού (ΕΚ) 1698/05 του Συμβουλίου και ειδικά οι δράσεις αυτές θα πρέπει να είναι πέραν των απαιτήσεων που προβλέπονται από τη «γραμμή βάσης». Οι απαιτήσεις της «γραμμής βάσης», περιλαμβάνουν:
 - α) τα υποχρεωτικά πρότυπα που έχουν καθοριστεί σύμφωνα με τα Άρθρα 4 και 5 και τα Παραρτήματα III και IV του Κανονισμού (ΕΚ) 1782/03³,
 - β) τις ελάχιστες απαιτήσεις που αφορούν τη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων και λιπασμάτων στην παραγωγή των γεωργικών προϊόντων που έχουν καθοριστεί από την Εθνική νομοθεσία, και
 - γ) άλλες σχετικές υποχρεωτικές απαιτήσεις που προβλέπονται στην Εθνική νομοθεσία.
- να είναι σύμφωνες με τα προβλεπόμενα στο Εθνικό Πλαίσιο,
- να είναι συμβατές και συμπληρωματικές με άλλες περιβαλλοντικές δράσεις των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και με τα Μέτρα του

³ E.E.L 270, 21.10.2003, σ.1

Προγράμματος της Αγροτικής Ανάπτυξης, που εφαρμόζονται από τα μέλη των Οργανώσεων Παραγωγών.

- Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα μπορεί να συντίθεται από διαφορετικές περιβαλλοντικές δράσεις ή/και να τις συνδυάζει με γεωργοπεριβαλλοντικές δράσεις του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης. Το ύψος ενίσχυσης, στην περίπτωση αυτή, θα υπολογιστεί βάσει της απώλειας του εισοδήματος των παραγωγών και των επιπλέον δαπανών που προκύπτουν, σαν αποτέλεσμα του συνδυασμού των δράσεων αυτών.
- Η χρηματοδότηση των περιβαλλοντικών δράσεων που θα υπολογιστεί με βάση την απώλεια εισοδήματος και τις επιπλέον δαπάνες, ως αποτέλεσμα της υλοποίησης των δράσεων αυτών, θα μπορεί να τροποποιείται εφόσον αλλάζει η «γραμμή βάσης» (δηλαδή, τον καθορισμό των απαιτήσεων πέραν από το σχετικό επίπεδο αναφοράς που περιλαμβάνονται στη «γραμμή βάσης»).

4. ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ

Σε περίπτωση που μία περιβαλλοντική δράση (εκτός από τις επενδύσεις) είναι παρόμοια με ένα γεωργοπεριβαλλοντικό Μέτρο που περιλαμβάνεται στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης της Κύπρου (π.χ. Ολοκληρωμένη Παραγωγή και άλλες δράσεις όπου η διάρκεια είναι βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματικότητά, δηλαδή για την επίτευξη του αναμενόμενων περιβαλλοντικών ωφελημάτων), η διάρκεια της εν λόγω δράσης είναι η ίδια όπως εφαρμόζεται για το παρόμοιο γεωργοπεριβαλλοντικό Μέτρο του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης.

Εκτός δεόντως αιτιολογημένους λόγους και ειδικά με βάση τα αποτελέσματα της ενδιάμεσης αξιολόγησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος που προβλέπεται στο Άρθρο 127 (3) του Κανονισμού (ΕΚ) 1580/2007⁴ της Επιτροπής, σε περίπτωση που η διάρκεια του Επιχειρησιακού Προγράμματος είναι μικρότερη (δηλ. 3 ή 4 έτη) από τη διάρκεια που αναφέρεται ανωτέρω, η Οργάνωση Παραγωγών είναι υποχρεωμένη να συνεχίσει την υλοποίηση της συγκεκριμένης περιβαλλοντικής δράσης στο επόμενο της Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, εφόσον αυτό είναι αναγκαίο ώστε η σχετική διάρκεια της δράσης να είναι η ίδια με τη διάρκεια παρόμοιου γεωργοπεριβαλλοντικού Μέτρου που εφαρμόζεται στο πλαίσιο του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της Κύπρου.

Η εφαρμογή των ανωτέρω απαιτήσεων αναφέρεται ξεκάθαρα στην περιγραφή των περιβαλλοντικών δράσεων όπου εφαρμόζονται.

Ανάλογα με την περίπτωση στο μέλλον, η απαίτηση αυτή θα ισχύει και για άλλες νέες περιβαλλοντικές δράσεις που θα περιλαμβάνονται στο Εθνικό Πλαίσιο.

5. ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΔΙΠΛΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Όσον αφορά την πιθανή επικάλυψη των περιβαλλοντικών δράσεων που περιλαμβάνονται σε αυτό το Πλαίσιο, με ορισμένα Μέτρα που περιλαμβάνονται στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης της Κύπρου, σε άλλα σημεία της Εθνικής Στρατηγικής για βιώσιμα Επιχειρησιακά Προγράμματα αναφέρονται λεπτομερώς τα κριτήρια και οι διοικητικοί κανόνες που εφαρμόζονται στο εν λόγω Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης, με στόχο να εξασφαλιστεί ότι, κάθε δικαιούχος μπορεί να λάβει στήριξη για μια δεδομένη δράση μόνο από ένα καθεστώς.

⁴ E. E L 350, 31.12.2007, σ.1

ΜΕΤΡΟ 1.	ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΠΟΥ ΣΕΒΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΥΝ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
ΔΡΑΣΗ 1.1	ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
<p>Αιτιολόγηση δράσης</p> <p>Η εφαρμογή συστημάτων Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παραγωγής στοχεύει στη μείωση των εισροών στη γεωργική εκμετάλλευση και την ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων, ενώ όλες οι καλλιεργητικές πρακτικές εκτελούνται υπό την εποπτεία εξειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού και καταγράφονται από τους παραγωγούς. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη προστασία του περιβάλλοντος, της υγείας του παραγωγού και των καταναλωτών. Τα συστήματα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παραγωγής περιλαμβάνουν την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των εχθρών και ασθενειών των καλλιεργειών που στοχεύουν στη μείωση της χρήσης φυτοπροστατευτικών ουσιών.</p> <p>Ειδικές Δεσμεύσεις</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Οι παραγωγοί μέλη των Οργανώσεων Παραγωγών εφαρμόζουν τις βασικές αρχές και πρόνοιες εθνικών ή ιδιωτικών πλήρως καθορισμένων προτύπων Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παραγωγής (π.χ EurepGAP, Nature choise, AGRO 2.1-2.2). 2. Οι παραγωγοί μέλη των Οργανώσεων Παραγωγών που εφαρμόζουν πλήρως καθορισμένα πρότυπα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παραγωγής πρέπει να τυγχάνουν πιστοποίησης από ανεξάρτητο αναγνωρισμένο Φορέα Πιστοποίησης. 3. Οι Οργανώσεις Παραγωγών οφείλουν να διατηρούν διαρκώς ενημερωμένο αρχείο (ονοματεπώνυμο, εκτάσεις, είδος καλλιέργειας και ποσότητες) με τους παραγωγούς που εφαρμόζουν το σύστημα της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παραγωγής. 4. Εξαιρούνται τα εσπεριδοειδή από τη συγκεκριμένη δράση <p>Η διάρκεια εφαρμογής αυτής της δράσης καθορίζονται τα 5 χρόνια</p> <p>Η δράση αυτή πρέπει να συνδέεται άμεσα με τις συμβουλευτικές υπηρεσίες (Δράση 7.2)</p> <p>Ύψος επιλέξιμης δαπάνης</p> <p>Το ύψος της επιλέξιμης δαπάνης για αυτή τη δράση θα καθοριστεί μετά από εθνική μελέτη όπου, οι βασικές καλλιεργητικές πρακτικές και έξοδα παραγωγής δεν θα περιλαμβάνονται στο ύψος των επιλέξιμων δαπανών. Το ύψος της ενίσχυσης θα καθοριστεί λαμβάνοντας υπόψη το επιπρόσθετο κόστος από την εφαρμογή της δράσης καθώς και το διαφυγόν εισόδημα του παραγωγού που σχετίζεται με την μετάβαση από την εφαρμογή συνήθων πρακτικών της συμβατικής παραγωγής (οι οποίες συμμορφώνονται με τις βασικές καλλιεργητικές φροντίδες και τις ορθές γεωργικές πρακτικές) στην εφαρμογή</p>	

του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παραγωγής. Ο υπολογισμός του πρόσθετου κόστους λαμβάνει υπόψη τυχόν εξοικονομήσεις που απορρέουν από την εφαρμογή των συστημάτων όπως για παράδειγμα η μειωμένη χρήση φυτοπροστατευτικών ουσιών, λιπασμάτων και νερού καθώς επίσης και τυχόν υψηλότερες τιμές πώλησης των προϊόντων.

ΜΕΤΡΟ 2.	ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΧΗΜΙΚΩΝ ΕΙΣΡΟΩΝ ΣΤΙΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ
ΔΡΑΣΗ 2.1	Ετοιμασία και εφαρμογή προγράμματος λίπανσης των καλλιεργειών
<p>Αιτιολόγηση δράσης</p> <p>Το έδαφος αποτελεί τη πηγή των θρεπτικών στοιχείων τα οποία είναι απαραίτητα για την ολοκλήρωση του βιολογικού κύκλου των φυτικών οργανισμών. Η χρήση χημικών ή και οργανικών λιπασμάτων αποσκοπεί στη συμπλήρωση των ελλειπόντων από το έδαφος θρεπτικών στοιχείων κατά τη διάρκεια της καλλιεργητικής περιόδου. Παρόλα αυτά όμως η χρήση τους εγκυμονεί κινδύνους ρύπανσης των υπογείων υδάτων και του εδάφους. Ο σκοπός της δράσης αυτής είναι ο ακριβής προσδιορισμός των θρεπτικών αναγκών των καλλιεργειών και η χρήση των απόλυτα απαραίτητων ποσοτήτων χημικών ή και οργανικών λιπασμάτων που απαιτεί η καλλιέργεια. Η αξιολόγηση της περιεκτικότητας του εδάφους σε θρεπτικά στοιχεία, σε συνδυασμό με την φυλλοδιαγνωστική μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αιφορική διαχείριση της θρέψης τόσο των λαχανικών όσο και των δενδρωδών καλλιεργειών. Η εφαρμογή προγράμματος λίπανσης που να βασίζεται, σε αποτελέσματα χημικών αναλύσεων φύλλων και εδάφους, εμπίπτει σε μια ευρύτερη στρατηγική αντιμετώπισης περιβαλλοντικών προβλημάτων που σχετίζονται με την υποβάθμιση των εδαφών και τη ρύπανση των νερών.</p> <p>Ειδικές Δεσμεύσεις</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Η Οργάνωση Παραγωγών καταρτίζει σε συνεργασία με επιστημονικό προσωπικό πρόγραμμα δειγματοληψιών εδάφους ή φύλλων ανάλογα με την καλλιέργεια και τηρεί σχετικό αρχείο. 2. Πραγματοποίηση αναλύσεων εδάφους ή φύλλων τουλάχιστον για N, P και K τα αποτελέσματα των οποίων θα χρησιμοποιούνται για την ετοιμασία του προγράμματος λίπανσης των καλλιεργειών. 3. Πρέπει να καθορίζεται σχετικό πρόγραμμα λίπανσης από επιστημονικό προσωπικό, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των χημικών αναλύσεων και τη θρεπτική κατάσταση των φυτών το οποίο και θα εφαρμόζεται από τους παραγωγούς μέλη της Οργάνωσης Παραγωγών. 4. Η Οργάνωση Παραγωγών διατηρεί σχετικό αρχείο με τις αναλύσεις και αντίγραφο της σύστασης λίπανσης που εκδίδεται από επιστημονικό προσωπικό 5. Οι παραγωγοί μέλη διατηρούν και ενημερώνουν σχετικό ημερολόγιο ή αρχείο για τη λίπανση των καλλιεργειών τους ενώ διατηρούν τα πρωτότυπα των αναλύσεων. 6. Οι Οργανώσεις Παραγωγών οφείλουν να διατηρούν διαρκώς ενημερωμένο αρχείο (ονοματεπώνυμο, εκτάσεις, είδος καλλιέργειας και ποσότητες) με τους παραγωγούς που εφαρμόζουν τη δράση αυτή. 	

Η διάρκεια εφαρμογής αυτής της δράσης καθορίζονται τα 5 χρόνια

Οι ειδικές δεσμεύσεις 1 και 3 μπορεί να εφαρμόζονται με την βοήθεια συμβουλευτικών υπηρεσιών (Δράση 7.2)

Ύψος επιλέξιμης δαπάνης

Το κόστος των εδαφολογικών αναλύσεων και της φυλλοδιαγνωστικής με προσκόμιση τιμολογίων

ΔΡΑΣΗ 2.2 ΧΡΗΣΗ ΠΛΑΣΤΙΚΩΝ ΕΔΑΦΟΚΑΛΥΨΗΣ

Αιτιολόγηση δράσης

Τα ζιζάνια αποτελούν ένα από τους σημαντικότερους παράγοντες μείωσης της απόδοσης των καλλιεργειών και για το λόγο αυτό οι παραγωγοί συνηθίζουν τη χρήση ζιζανιοκτόνων για την αντιμετώπιση τους. Η συνεχής χρήση ζιζανιοκτόνων δημιουργεί προβλήματα ρύπανσης των εδαφών και δυνητικής ρύπανσης των υπόγειων και επιφανειακών υδάτων, έκφρασης ανθεκτικότητας στα ζιζάνια, μείωση της μικροβιακής δραστηριότητας στο έδαφος και έμμεσης υποβάθμισης της γονιμότητας του εδάφους. Ως εκ τούτου η χρήση εναλλακτικών μεθόδων αντιμετώπισης των ζιζανίων στη συμβατική γεωργία έχει σημαντική θετική επίπτωση στο περιβάλλον.

Ειδικές Δεσμεύσεις

1. Εφαρμογή στις καλλιέργειες βιοδιασπώμενου πλαστικού εδαφοκάλυψης. Η εφαρμογή να γίνεται γραμμικά και σε καλλιέργειες στις οποίες η εφαρμογή τους είναι πρακτικά εφαρμόσιμη.
2. Οι Οργανώσεις Παραγωγών οφείλουν να διατηρούν διαρκώς ενημερωμένο αρχείο (ονοματεπώνυμο, εκτάσεις, είδος καλλιέργειας και ποσότητες) με τους παραγωγούς που εφαρμόζουν τη δράση αυτή.
3. Οι δεσμεύσεις που λαμβάνονται εκ μέρους της Οργάνωσης Παραγωγών και των μελών της που είναι επιλέξιμες για ενίσχυση είναι αυτές που είναι πέρα από τις υποχρεωτικές απαιτήσεις σύμφωνα με την Εθνική και Κοινοτική νομοθεσία.

Ύψος επιλέξιμης δαπάνης

1. Το πρόσθετο κόστος της χρήσης των βιοδιασπώμενων πλαστικών σε σχέση με την κάλυψη του εδάφους με συμβατικό πλαστικό κάλυψης υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ τους και το πραγματικό πρόσθετο κόστος που προκύπτει από την εφαρμογή της δράσης. Ως εκ τούτου, η μείωση του κόστους, που προκύπτει από τη συλλογή του πλαστικού κάλυψης του εδάφους λαμβάνεται υπόψη κατά τους υπολογισμούς του ύψους ενίσχυσης.
2. Το ύψος της επιλέξιμης δαπάνης για αυτή τη δράση θα καθοριστεί μετά από εθνική μελέτη όπου, οι βασικές καλλιεργητικές πρακτικές και έξοδα παραγωγής δεν θα περιλαμβάνονται στο ύψος των επιλέξιμων δαπανών.

ΔΡΑΣΗ 2.3 ΗΛΙΑΠΟΛΥΜΑΝΣΗ**Αιτιολόγηση δράσης**

Η χρήση φυτοπροστατευτικών ουσιών για την αντιμετώπιση εχθρών και ασθενειών στο έδαφος δημιουργεί προβλήματα ρύπανσης τόσο του εδάφους όσο και των υπόγειων και επιφανειακών νερών. Η χρήση της ηλιαπολύμανσης ως εναλλακτικής μεθόδου έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της χρήσης των φυτοπροστατευτικών ουσιών και την επαρκή αντιμετώπιση ή επίσχεση των παθογόνων εδάφους με θετικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Η χρήση πλαστικού εδαφοκάλυψης με στρώσεις βελτιώνει την αποδοτικότητα της μεθόδου μειώνοντας πρόσθετες δαπάνες για την αντιμετώπιση των παθογόνων εδάφους αργότερα.

Ειδικές Δεσμεύσεις

1. Εφαρμογή ηλιαπολύμανσης από μόνη της για την αντιμετώπιση των παθογόνων εδάφους.
2. Χρήση πλαστικού με στρώσεις με πολυαμίδιο για την εφαρμογή της μεθόδου.
3. Οι Οργανώσεις Παραγωγών οφείλουν να διατηρούν διαρκώς ενημερωμένο αρχείο (ονοματεπώνυμο, εκτάσεις, είδος καλλιέργειας και ποσότητες) με τους παραγωγούς που εφαρμόζουν τη δράση αυτή.
4. Οι δεσμεύσεις που λαμβάνονται εκ μέρους της Οργάνωσης Παραγωγών και των μελών της που είναι επιλέξιμες για ενίσχυση είναι αυτές που είναι πέρα από τις υποχρεωτικές απαιτήσεις σύμφωνα με την Εθνική και Κοινοτική νομοθεσία.

Η δράση μπορεί να εφαρμόζεται με την βοήθεια συμβουλευτικών υπηρεσιών (Δράση 7.2)

Ύψος επιλέξιμης δαπάνης

Το ύψος της επιλέξιμης δαπάνης για αυτή τη δράση θα καθοριστεί μετά από εθνική μελέτη όπου, οι βασικές καλλιεργητικές πρακτικές και έξοδα παραγωγής δεν θα περιλαμβάνονται στο ύψος των επιλέξιμων δαπανών.

ΔΡΑΣΗ 2.4 ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΓΚΑΙΡΗΣ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΕΧΘΡΩΝ ΚΑΙ ΑΣΘΕΝΕΙΩΝ ΤΩΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ**Αιτιολόγηση δράσης**

Η έγκαιρη εφαρμογή των φυτοπροστατευτικών ουσιών αποτελεί σημαντικό στοιχείο της ορθής καταπολέμησης των εχθρών και ασθενειών των καλλιεργειών. Μια ακατάλληλη επέμβαση, σε λάθος χρόνο δημιουργεί σωρεία προβλημάτων όπως η ανεπαρκής καταπολέμηση και μείωση του πληθυσμού ωφέλιμων εντόμων και μικροοργανισμών, ενώ επιβαρύνεται το περιβάλλον. Επιπλέον ο έλεγχος των περιβαλλοντικών συνθηκών είναι καίριας σημασίας

για την πρόβλεψη της παρουσίας και εξέλιξης διαφόρων εχθρών και ασθενειών τα οποία προσβάλλουν τα οπωροκηπευτικά τόσο κατά τη διάρκεια της παραγωγής όσο και μετασυλλεκτικά.

Ειδικές Δεσμεύσεις

1. Εγκατάσταση μετεωρολογικών σταθμών σε αντιπροσωπευτικά σημεία περιοχών που υπάρχουν αγροτεμάχια των παραγωγών μελών της Οργάνωσης Παραγωγών.
2. Εγκατάσταση και παρακολούθηση παγίδων παρακολούθησης εχθρών.
3. Τήρηση αρχείου παρακολούθησης εχθρών.
4. Η Οργάνωση Παραγωγών, πρέπει να υποβάλει μελέτη σκοπιμότητας από εξειδικευμένο προσωπικό έτσι ώστε να αιτιολογηθούν τα περιβαλλοντικά οφέλη από την εφαρμογή της Δράσης.
5. Εγκατάσταση μοντέλων πρόβλεψης κινδύνου προσβολής των καλλιεργειών από εχθρούς και ασθένειες που θα καθοριστούν από την Οργάνωση Παραγωγών.
6. Δημιουργία συστήματος ταχείας και έγκαιρης προειδοποίησης των παραγωγών μελών για λήψη μέτρων αντιμετώπισης των κινδύνων.
7. Διαχείριση των εχθρών και ασθενειών των καλλιεργειών πρέπει να γίνεται σύμφωνα με το σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης.

Η δράση μπορεί να εφαρμόζεται με την βοήθεια συμβουλευτικών υπηρεσιών (Δράση 7.2)

Ύψος επιλέξιμης δαπάνης

Επιλέξιμες για ενίσχυση δαπάνες αφορούν το κόστος αγοράς και εγκατάστασης των παρακάτω συστημάτων που σχετίζονται με την παρακολούθηση εχθρών και ασθενειών των καλλιεργειών κατόπιν προσκόμισης παραστατικών αγοράς:

1. Θερμόμετρα μεγίστου – ελαχίστου
2. Ανεμόμετρα
3. Όργανα μέτρησης σχετικής υγρασίας αέρα
4. Μετρητές έντασης ηλιακής ακτινοβολίας
5. Λογισμικό καταχώρησης των μετρήσεων περιβαλλοντικών παραμέτρων
6. Λογισμικό πρόβλεψης κινδύνου προσβολής από εχθρούς και ασθένειες
7. Ηλεκτρονικοί υπολογιστές – δικτύωση για τη συγκέντρωση και αξιολόγηση των παραμέτρων που απαιτούνται για την εφαρμογή της Δράσης.

ΔΡΑΣΗ 2.5 ΧΡΗΣΗ ΕΝΤΟΜΟΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ

Αιτιολόγηση δράσης

Η χρήση φυτοπροστατευτικών ουσιών για την αντιμετώπιση εχθρών δημιουργεί προβλήματα σημειακής και μη σημειακής ρύπανσης του εδάφους των υπόγειων και επιφανειακών νερών. Επιπλέον αυξάνεται η έκθεση του χρήστη και των εργαζομένων σε χημικές ουσίες. Η χρήση εντομοπροστατευτικών δικτύων ως εναλλακτικής μεθόδου αντιμετώπισης των εχθρών των καλλιεργειών έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της χρήσης των φυτοπροστατευτικών ουσιών με θετικές επιπτώσεις τόσο στο περιβάλλον όσο και στην ασφάλεια του χρήστη.

Ειδικές Δεσμεύσεις

1. Εφαρμογή εντομοπροστατευτικών δικτύων ως μέσω προστασίας υπαίθριων και θερμοκηπιακών καλλιεργειών.
2. Οι Οργανώσεις Παραγωγών οφείλουν να διατηρούν διαρκώς ενημερωμένο αρχείο (ονοματεπώνυμο, εκτάσεις, είδος καλλιέργειας και ποσότητες) με τους παραγωγούς που εφαρμόζουν τη δράση αυτή.

Ύψος επιλέξιμης δαπάνης

1. Το κόστος αγοράς των εντομοπροστατευτικών δικτύων με προσκόμιση τιμολογίων.
2. Το ύψος της επιλέξιμης δαπάνης για αυτή τη δράση θα καθοριστεί μετά από εθνική μελέτη όπου, οι βασικές καλλιεργητικές πρακτικές και έξοδα παραγωγής δεν θα περιλαμβάνονται στο ύψος των επιλέξιμων δαπανών.

ΔΡΑΣΗ 2.6 ΧΡΗΣΗ ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΕΝΩΝ ΣΠΟΡΟΦΥΤΩΝ

Αιτιολόγηση δράσης

Τα παθογόνα εδάφους αποτελούν ένα από τους σημαντικότερους παράγοντες μείωσης της γεωργικής παραγωγής καθώς και της υποβάθμισης της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων. Ως εκ τούτου οι παραγωγοί για την εξασφάλιση ικανοποιητικής παραγωγής, υψηλής ποιότητας χρησιμοποιούν σημαντικές ποσότητες φυτοπροστατευτικών ουσιών για την αντιμετώπιση παθογόνων εδάφους. Η συνεχής χρήση φυτοπροστατευτικών ουσιών δημιουργεί προβλήματα σημειακής και μη σημειακής ρύπανσης του εδάφους, των υπόγειων και επιφανειακών νερών. Επιπλέον αυξάνεται η

έκθεση του χρήστη και των εργαζομένων σε χημικές ουσίες. Η χρήση εμβολιασμένων σπορόφυτων με υποκείμενα ανθεκτικά σε παθογόνα εδάφους ως μια επιτυχής και μη υποχρεωτική μέθοδος αντιμετώπισης των εχθρών και ασθενειών των καλλιεργειών έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της χρήσης των φυτοπροστατευτικών ουσιών με θετικές επιπτώσεις τόσο στο περιβάλλον όσο και στην ασφάλεια του χρήστη.

Ειδικές Δεσμεύσεις

1. Αγορά εμβολιασμένων σπορόφυτων τομάτας, αγγουριάς και καρπουζιάς, σε υποκείμενα ανθεκτικά σε παθογόνα εδάφους.
2. Οι Οργανώσεις Παραγωγών οφείλουν να διατηρούν διαρκώς ενημερωμένο αρχείο (ονοματεπώνυμο, εκτάσεις, είδος καλλιέργειας και ποσότητες) με τους παραγωγούς που εφαρμόζουν τη δράση αυτή.
3. Οι Οργανώσεις Παραγωγών πρέπει να υποβάλλουν στην Αρμόδια Εθνική Αρχή μελέτη σκοπιμότητας σε ότι αφορά τα περιβαλλοντικά οφέλη, από την εφαρμογή αυτής της δράσης.
4. Οι δεσμεύσεις που λαμβάνονται εκ μέρους της Οργάνωσης Παραγωγών και των μελών της που είναι επιλέξιμες για ενίσχυση είναι αυτές που είναι πέρα από τις υποχρεωτικές απαιτήσεις σύμφωνα με την Εθνική και Κοινοτική νομοθεσία.

Η δράση μπορεί να εφαρμόζεται με την βοήθεια συμβουλευτικών υπηρεσιών (Δράση 7.2)

Ύψος επιλέξιμης δαπάνης

1. Η μείωση του κόστους που προκύπτει από τη μείωση της χρήσης φυτοπροστατευτικών ουσιών λαμβάνεται υπόψη και δεν περιλαμβάνεται στο ύψος της ενίσχυσης.
2. Το ύψος της επιλέξιμης δαπάνης για αυτή τη δράση θα καθοριστεί μετά από εθνική μελέτη όπου, οι βασικές καλλιεργητικές πρακτικές και έξοδα παραγωγής δεν θα περιλαμβάνονται στο ύψος των επιλέξιμων δαπανών.

ΜΕΤΡΟ 3.	ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΤΟΠΙΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ
ΔΡΑΣΗ 3.1	ΦΥΤΕΥΣΗ ΦΥΤΟΦΡΑΚΤΩΝ
<p>Αιτιολόγηση δράσης Η εγκατάσταση στα όρια των αγροτεμαχίων και συντήρηση φυτικών ειδών άλλων από αυτά που καλλιεργούνται προάγουν την βιοποικιλότητα στο αγροτικό οικοσύστημα. Είδη καλά προσαρμοσμένα στις συνθήκες της Κύπρου πρέπει να χρησιμοποιούνται έτσι ώστε να αποτελούν ενδιαίτημα για πουλιά και έντομα. Ως εκ τούτου δίνεται η δυνατότητα εγκατάστασης, αύξησης και διατήρησης οργανισμών που συμμετέχουν στη διατήρηση ή την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ ωφέλιμων και επιβλαβών οργανισμών για τα καλλιεργούμενα είδη. Τέτοια δραστηριότητα συμβάλλει στη βελτίωση του αγροτικού οικοσυστήματος, αυξάνει και διατηρεί τη βιοποικιλότητα, ενώ συμβάλλει θετικά στην διαχείριση των εκμεταλλεύσεων.</p>	
<p>Ειδικές Δεσμεύσεις</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Αγορά και εγκατάσταση στα όρια των αγροτεμαχίων φυτικών ειδών προσαρμοσμένων στις Κυπριακές συνθήκες άλλων από αυτά που καλλιεργούνται. 2. Οι Οργανώσεις Παραγωγών οφείλουν να διατηρούν διαρκώς ενημερωμένο αρχείο (ονοματεπώνυμο, εκτάσεις, είδος καλλιέργειας και ποσότητες) με τους παραγωγούς που εφαρμόζουν τη δράση αυτή. 3. Είδη που περιλαμβάνονται στο Καθεστώς 2.4.2 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης «Εγκατάσταση γεωργοδασοπονικών συστημάτων» δεν είναι επιλέξιμα προς ενίσχυση σε αυτή τη δράση. 	
<p>Ύψος επιλέξιμης δαπάνης Το κόστος αγοράς των φυτικών ειδών με προσκόμιση τιμολογίων</p>	
ΔΡΑΣΗ 3.2	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΦΩΛΙΩΝ ΠΤΗΝΩΝ
<p>Αιτιολόγηση δράσης Η διαβίωση και η φυσιολογική δραστηριότητα των πτηνών που ενδημούν ή μεταναστεύουν στις γεωργικές περιοχές καθ' όλη τη διάρκεια του έτους είναι σημαντικό στοιχείο, υψηλής περιβαλλοντικής αξίας για το αγροτικό οικοσύστημα. Ο εμπλουτισμός και η διατήρηση των αγροοικοσυστημάτων με διάφορα είδη πτηνών συμβάλλει σημαντικά στη βελτίωση και διατήρηση της βιοποικιλότητας στις εκμεταλλεύσεις, ενώ συμβάλλει στη μείωση των πληθυσμών των επιβλαβών για τις καλλιέργειες οργανισμών</p>	
<p>Ειδικές Δεσμεύσεις</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Εγκατάσταση φωλιών πτηνών στις εκμεταλλεύσεις. 2. Οι Οργανώσεις Παραγωγών οφείλουν να διατηρούν διαρκώς ενημερωμένο αρχείο (ονοματεπώνυμο, εκτάσεις, είδος καλλιέργειας και 	

ποσότητες) με τους παραγωγούς που εφαρμόζουν τη δράση αυτή.

Ύψος επιλέξιμης δαπάνης

Το κόστος φωλιών πουλιών με προσκόμιση τιμολογίων.

ΜΕΤΡΟ 4.	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΕΔΑΦΟΥΣ, ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΓΟΝΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ
ΔΡΑΣΗ 4.1	ΧΛΩΡΑ ΛΙΠΑΝΣΗ
<p>Αιτιολόγηση δράσης Η χρήση φυτών κάλυψης είναι πολύ σημαντική γεωργική δραστηριότητα που προστατεύει το περιβάλλον και διατηρεί τη γονιμότητα του εδάφους. Συμβάλει σημαντικά στη μικροβιακή δραστηριότητα, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις αποτρέπει την έκπλυση των νιτρικών ιόντων στα υπόγεια νερά. Επιπλέον η ενσωμάτωση της φυτομάζας στο έδαφος, συμβάλλει στον εμπλουτισμό των εδαφών με οργανική ουσία ενώ καλύπτει μέρος των θρεπτικών αναγκών των καλλιεργειών που ακολουθούν. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της χρήσης των χημικών λιπασμάτων προστατεύοντας το περιβάλλον και μειώνοντας έμμεσα τις εκπομπές των αερίων θερμοκηπίου.</p> <p>Ειδικές Δεσμεύσεις</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Σπορά και ενσωμάτωση φυτών κατάλληλων για χλωρή λίπανση. 2. Οι Οργανώσεις Παραγωγών οφείλουν να διατηρούν διαρκώς ενημερωμένο αρχείο (ονοματεπώνυμο, εκτάσεις, είδος καλλιέργειας και ποσότητες) με τους παραγωγούς που εφαρμόζουν τη δράση αυτή. <p>Η διάρκεια εφαρμογής της δράσης καθορίζονται τα πέντε χρόνια.</p> <p>Ύψος επιλέξιμης δαπάνης Το ύψος της επιλέξιμης δαπάνης για αυτή τη δράση θα καθοριστεί μετά από εθνική μελέτη όπου, οι βασικές καλλιεργητικές πρακτικές και έξοδα παραγωγής δεν θα περιλαμβάνονται στο ύψος των επιλέξιμων δαπανών.</p>	
ΔΡΑΣΗ 4.2	ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΕΛΑΧΙΣΤΗΣ ΒΛΑΣΤΗΣΗΣ
<p>Αιτιολόγηση δράσης Η διατήρηση στις δενδρώδεις καλλιέργειες ελάχιστης βλάστησης αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την μείωση της διάβρωσης των εδαφών ειδικά στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές λόγω βροχοπτώσεων. Επιπλέον στις παράλιες περιοχές, η διατήρηση χαμηλής βλάστησης, προστατεύει τη διάβρωση του εδάφους από τον άνεμο. Η μείωση της διάβρωσης των εδαφών συμβάλλει στη διατήρηση της γονιμότητας των εδαφών, στην μείωση του κινδύνου ρύπανσης των επιφανειακών και υπογείων νερών από νιτρικά ιόντα και φώσφορο.</p> <p>Ειδικές Δεσμεύσεις</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Διατήρηση ελάχιστης βλάστησης στις δενδρώδεις καλλιέργειες με τη χρήση χλοοκοπτικών μηχανημάτων. 2. Οι Οργανώσεις Παραγωγών οφείλουν να διατηρούν διαρκώς ενημερωμένο αρχείο (ονοματεπώνυμο, εκτάσεις, είδος καλλιέργειας και ποσότητες) με τους παραγωγούς που εφαρμόζουν τη δράση αυτή. 	

Η διάρκεια εφαρμογής της δράσης καθορίζονται τα πέντε χρόνια.

Εκμεταλλεύσεις με χαρακτηριστικά τα οποία περιλαμβάνονται στις Ελάχιστες Περιβαλλοντικές Συνθήκες (GAECs) ή και άλλων σχετικών διατάξεων της Εθνικής Νομοθεσίας δεν είναι επιλέξιμες για ενίσχυση

Ύψος επιλέξιμης δαπάνης

Το ύψος της επιλέξιμης δαπάνης για αυτή τη δράση θα καθοριστεί μετά από εθνική μελέτη όπου, οι βασικές καλλιεργητικές πρακτικές και έξοδα παραγωγής δεν θα περιλαμβάνονται στο ύψος των επιλέξιμων δαπανών.

ΔΡΑΣΗ 4.3 ΒΙΟΚΛΙΝΕΣ

Αιτιολόγηση δράσης

Τα απόνερα των ξεπλυμάτων των ψεκαστήρων είναι σημαντικός παράγοντας ρύπανσης των εδαφών, της μείωσης της βιοποικιλότητας των εδαφών, καθώς και της ρύπανσης των υπογείων και επιφανειακών νερών. Η βιοποδόμηση των φυτοπροστατευτικών ουσιών σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους «βιοκλίνες» συμβάλει στην αποφυγή της ρύπανσης των εδαφών και των υπογείων νερών από τα υπολείμματα των φυτοπροστατευτικών ουσιών. Επιπλέον με την εφαρμογή τέτοιων συστημάτων βελτιώνεται η ποιότητα των εδαφών αφού δεν επιβαρύνονται με τέτοιας φύσεως γεωργικά απόβλητα.

Ειδικές Δεσμεύσεις

1. Εγκατάσταση και λειτουργία βιοκλίνων για την κάλυψη των αναγκών των παραγωγών μελών της.
2. Η Οργάνωση Παραγωγών, πρέπει να υποβάλει μελέτη σκοπιμότητας από εξειδικευμένο προσωπικό έτσι ώστε να αιτιολογηθούν τα περιβαλλοντικά οφέλη από την εφαρμογή της Δράσης..
3. Οι Οργανώσεις Παραγωγών οφείλουν να διατηρούν διαρκώς ενημερωμένο αρχείο (ονοματεπώνυμο, εκτάσεις, είδος καλλιέργειας και ποσότητες) με τους παραγωγούς που εφαρμόζουν τη δράση αυτή.

Επιλέξιμες θεωρούνται μόνο οι δράσεις που υπερβαίνουν τις υποχρεώσεις των παραγωγών μελών ή των Οργανώσεων Παραγωγών σε ότι αφορά τη διαχείριση των επικίνδυνων ουσιών όπως αυτές καθορίζονται από την Εθνική και Κοινοτική Νομοθεσία.

Η δράση μπορεί να εφαρμόζεται με την βοήθεια συμβουλευτικών υπηρεσιών (Δράση 7.2)

Ύψος επιλέξιμης δαπάνης (Παράρτημα Ι)

Το κόστος των παρακάτω δαπανών κατόπιν προσκόμισης παραστατικών αγοράς:

1. Τσιμεντένιο δάπεδο ξεπλύματος ψεκαστήρων με υδρορροές (150m²)

2. Δεξαμενές αποθήκευσης υγρών αποβλήτων των ξεπλυμάτων
3. Αντλίες μεταφοράς των υγρών αποβλήτων στις δεξαμενές φύλαξης
4. Σύστημα άρδευσης για την μεταφορά του υγρού αποβλήτου στις βιοκλίνες
5. Εγκατάσταση βιοκλίνης 20m³ (υλικό πληρώσεως, αδιάβροχο πλαστικό καλυψής πυθμένα, σωλήνες αποστράγγισης και συλλογής εκπλυμάτων)
6. Αντλία μεταφοράς εκπλυμάτων στη δεξαμενή συλλογής των υγρών αποβλήτων.

ΜΕΤΡΟ 5.	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΝΕΡΟΥ
-----------------	---

ΔΡΑΣΗ 5.1	ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΑΡΔΕΥΣΗΣ
------------------	--------------------------------------

Αιτιολόγηση δράσης

Η διαχείριση των υδατικών πόρων και η οικονομία της χρήσης του νερού είναι σημαντικός παράγοντας διατήρησης της αειφορίας στα αγροτικά οικοσυστήματα. Η χρήση βελτιωμένων συστημάτων άρδευσης συμβάλει στην μέγιστη αξιοποίηση του διαθέσιμου προς άρδευση νερού αφού με την χρήση τέτοιων συστημάτων, εξοικονομείται νερό ενώ μπορεί να γίνει και εφαρμογή λιπάνσεων με ακρίβεια, μειώνοντας το κίνδυνο ρύπανσης των εδαφών και των υπόγειων νερών με νιτρικά ιόντα. Ωστόσο στόχος της δράσης είναι η αντικατάσταση ή η βελτίωση υφιστάμενων συστημάτων άρδευσης έτσι ώστε να εξοικονομηθεί το νερό άρδευσης και να μην αυξηθεί η συνολική αρδευόμενη έκταση.

Ειδικές Δεσμεύσεις

1. Εγκατάσταση βελτιωμένων συστημάτων άρδευσης για αντικατάσταση ή βελτίωση υφιστάμενων αρδευτικών συστημάτων.
2. Εγκατάσταση των προτεινόμενων βελτιωμένων συστημάτων άρδευσης.
3. Η Οργάνωση Παραγωγών, πρέπει να υποβάλει μελέτη σκοπιμότητας από εξειδικευμένο προσωπικό έτσι ώστε να αιτιολογηθούν τα περιβαλλοντικά οφέλη από την εφαρμογή της Δράσης. Η δράση πρέπει να συνδέεται με το μέτρο 7 (Υποστηρικτικές Δράσεις). Η δράση είναι επιλέξιμη για ενίσχυση εφόσον το περιβαλλοντικό όφελος ξεπερνά το 25% σε σύγκριση με της βασικές πρακτικές. Ωστόσο η δράση μπορεί να είναι επιλέξιμη προς ενίσχυση εάν το πραγματικό περιβαλλοντικό όφελος ξεπερνά το 10% σε σύγκριση με τις βασικές πρακτικές εάν η δράση συνοδεύεται με την εφαρμογή άλλων σχετικών μέτρων ή δράσεων και τα οποία συμβάλλουν σε άλλα περιβαλλοντικά οφέλη.
4. Οι Οργανώσεις Παραγωγών οφείλουν να διατηρούν διαρκώς ενημερωμένο αρχείο (ονοματεπώνυμο, εκτάσεις, είδος καλλιέργειας και ποσότητες) με τους παραγωγούς που εφαρμόζουν τη δράση αυτή.

Η εγκατάσταση βελτιωμένων συστημάτων άρδευσης είναι επιλέξιμη μόνο σε υφιστάμενα αρδευόμενα αγροτεμάχια.

Η δράση μπορεί να εφαρμόζεται με την βοήθεια συμβουλευτικών υπηρεσιών

(Δράση 7.2)

Ύψος επιλέξιμης δαπάνης

Δαπάνες που σχετίζονται με την εγκατάσταση βελτιωμένων συστημάτων άρδευσης με την προσκόμιση παραστατικών αγοράς

ΔΡΑΣΗ 5.2	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΔΕΞΑΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΟΜΒΡΙΩΝ ΥΔΑΤΩΝ
------------------	---

Αιτιολόγηση δράσης

Η συλλογή του βρόχινου νερού κατά τη χειμερινή περίοδο στα θερμοκήπια είναι σημαντική δραστηριότητα για την διαχείριση των υδάτινων πόρων που προορίζονται για γεωργικούς σκοπούς. Συλλογή του βρόχινου νερού και η χρησιμοποίησή του για την κάλυψη μέρους των αναγκών των καλλιεργειών συμβάλει στη μείωση της άντλησης των υπόγειων νερών ειδικότερα κατά τη χειμερινή περίοδο. Υπεράντληση των υπόγειων υδροφόρων στρωμάτων εγκυμονεί μεγάλους κινδύνους για την υποβάθμιση τους κυρίως λόγω της εισόδου στους υδροφορείς, θαλάσσιου νερού.

Ειδικές Δεσμεύσεις

1. Αγορά ή και κατασκευή δεξαμενών συλλογής όμβριων υδάτων, κατασκευές στις θερμοκηπιακές εγκαταστάσεις, σωλήνες μεταφοράς του νερού στις δεξαμενές
2. Οι Οργανώσεις Παραγωγών οφείλουν να διατηρούν διαρκώς ενημερωμένο αρχείο (ονοματεπώνυμο, εκτάσεις, τύπος και όγκος δεξαμενών αποθήκευσης, τον τύπο και το μήκος των σωλήνων μεταφοράς νερού που εγκαταστάθηκαν) με τους παραγωγούς που εφαρμόζουν τη δράση αυτή.
3. Η Οργάνωση Παραγωγών, πρέπει να υποβάλει μελέτη σκοπιμότητας από εξειδικευμένο προσωπικό έτσι ώστε να αιτιολογηθούν τα περιβαλλοντικά οφέλη από την εφαρμογή της Δράσης. Η δράση πρέπει να συνδέεται με το μέτρο 7 (Υποστηρικτικές Δράσεις). Η δράση είναι επιλέξιμη για ενίσχυση εφόσον το περιβαλλοντικό όφελος ξεπερνά το 25% σε σύγκριση με τις βασικές πρακτικές. Ωστόσο η δράση μπορεί να είναι επιλέξιμη προς ενίσχυση εάν το πραγματικό περιβαλλοντικό όφελος ξεπερνά το 10% σε σύγκριση με τις βασικές πρακτικές εάν η δράση συνοδεύεται με την εφαρμογή άλλων σχετικών μέτρων ή δράσεων και τα οποία συμβάλλουν σε άλλα περιβαλλοντικά οφέλη.
4. Η εγκατάσταση συστημάτων συλλογής όμβριων υδάτων είναι επιλέξιμη εφόσον η Οργάνωση Παραγωγών παρουσιάσει πρόγραμμα άρδευσης καθώς επίσης και ολοκληρωμένο σχέδιο αναφορικά με τη συλλογή του

νερού ενώ, ο όγκος του νερού που θα συλλέγεται πρέπει να είναι ανάλογος της με τις ανάγκες άρδευσης της υφιστάμενης καλλιεργούμενης έκτασης.

Για την ετοιμασία της μελέτης σκοπιμότητας και του προγράμματος άρδευσης μπορεί να χρησιμοποιηθούν συμβουλευτικές υπηρεσίες (Δράση 7.2)

Ύψος επιλέξιμης δαπάνης

Το συνολικό ύψος της επιλέξιμης δαπάνης δεν πρέπει να ξεπερνά τα €5000 και περιλαμβάνει τις παρακάτω δαπάνες κατόπιν προσκόμισης παραστατικών αγοράς:

1. Πλαστικές δεξαμενές αποθήκευσης νερού.
2. Σωλήνες μεταφοράς όμβριων υδάτων από τις στέγες θερμοκηπίων στις δεξαμενές αποθήκευσης.
3. Δημιουργία χωμάτων δεξαμενών αποθήκευσης (χωματουργικές εργασίες και αδιάβροχο πλαστικό κάλυψης).

ΔΡΑΣΗ 5.3 ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΝΕΡΩΝ ΣΥΣΚΕΥΑΣΤΗΡΙΟΥ

Αιτιολόγηση δράσης

Η τυποποίηση και συσκευασία των γεωργικών προϊόντων απαιτεί τη χρήση σημαντικών ποσοτήτων νερού για το πλύσιμο τους. Κατά τη διαδικασία πλυσίματος, τα απόνερα επιβαρύνονται με μικροοργανισμούς, υπολείμματα φυτοπροστατευτικών ουσιών, ξένες ύλες κτλ. Ως εκ τούτου, η διαχείριση και η επαναχρησιμοποίηση των απονέρων για άλλους σκοπούς όπως π.χ άρδευση καλλιεργειών είναι σημαντικός παράγοντας για την εξοικονόμηση και ορθολογιστική διαχείρισης του νερού στα πλαίσια ενός ολοκληρωμένου σχεδίου διαχείρισης.

Ειδικές Δεσμεύσεις

1. Εγκατάσταση συστήματος συλλογής και επεξεργασίας νερών συσκευαστηρίων (όπου αυτό εφαρμόζεται) με στόχο την εξοικονόμηση νερού.
2. Η Οργάνωση Παραγωγών, πρέπει να υποβάλει μελέτη σκοπιμότητας από εξειδικευμένο προσωπικό έτσι ώστε να αιτιολογηθούν τα περιβαλλοντικά οφέλη από την εφαρμογή της Δράσης. Η δράση πρέπει να συνδέεται με το μέτρο 7 (Υποστηρικτικές Δράσεις). Η δράση είναι επιλέξιμη για ενίσχυση εφόσον το περιβαλλοντικό όφελος ξεπερνά το 25% σε σύγκριση με της βασικές πρακτικές. Ωστόσο η δράση μπορεί να είναι επιλέξιμη προς ενίσχυση εάν το πραγματικό περιβαλλοντικό όφελος ξεπερνά το 10% σε σύγκριση με τις βασικές πρακτικές εάν η δράση συνοδεύεται με την εφαρμογή άλλων σχετικών μέτρων ή δράσεων και τα οποία συμβάλλουν σε άλλα περιβαλλοντικά οφέλη.
3. Η επαναχρησιμοποίηση των απονέρων των συσκευαστηρίων να πραγματοποιείται σύμφωνα με τη μελέτη σκοπιμότητας.

Για την ετοιμασία της μελέτης σκοπιμότητας μπορεί να χρησιμοποιηθούν συμβουλευτικές υπηρεσίες (Δράση 7.2)

Ύψος επιλέξιμης δαπάνης

Οι δαπάνες που σχετίζονται με την εγκατάσταση του συστήματος συλλογής, επεξεργασία και ανακύκλωσης νερού από τα συσκευαστήρια με προσκόμιση παραστατικών αγοράς

ΔΡΑΣΗ 5.5 ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΞΑΤΜΙΣΗΣ ΝΕΡΟΥ ΑΠΟ ΔΕΞΑΜΕΝΕΣ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗΣ ΝΕΡΟΥ

Αιτιολόγηση δράσης

Η απώλεια νερού από δεξαμενές λόγω των κλιματολογικών συνθηκών που επικρατούν στη Κύπρο είναι σημαντικές. Ως εκ τούτου η μείωση της εξάτμισης αποτελεί σημαντικό παράγοντα για τη διαχείριση των υδάτινων πόρων και της εξοικονόμησης του διαθέσιμου για άρδευση νερού

Ειδικές Δεσμεύσεις

1. Κάλυψη υπαίθριων δεξαμενών με δίκτυ σκίασης για τη μείωση της εξάτμισης του νερού των δεξαμενών.
2. Η Οργάνωση Παραγωγών, πρέπει να υποβάλει μελέτη σκοπιμότητας από εξειδικευμένο προσωπικό έτσι ώστε να αιτιολογηθούν τα περιβαλλοντικά οφέλη από την εφαρμογή της Δράσης. Η δράση πρέπει να συνδέεται με το μέτρο 7 (Υποστηρικτικές Δράσεις). Η δράση είναι επιλέξιμη για ενίσχυση εφόσον το περιβαλλοντικό όφελος ξεπερνά το 25% σε σύγκριση με τις βασικές πρακτικές. Ωστόσο η δράση μπορεί να είναι επιλέξιμη προς ενίσχυση εάν το πραγματικό περιβαλλοντικό όφελος ξεπερνά το 10% σε σύγκριση με τις βασικές πρακτικές εάν η δράση συνοδεύεται με την εφαρμογή άλλων σχετικών μέτρων ή δράσεων και τα οποία συμβάλλουν σε άλλα περιβαλλοντικά οφέλη.

Για την ετοιμασία της μελέτης σκοπιμότητας μπορεί να χρησιμοποιηθούν συμβουλευτικές υπηρεσίες (Δράση 7.2)

Ύψος επιλέξιμης δαπάνης

Δαπάνες που σχετίζονται με την εγκατάσταση δικτύου σκίασης για κάλυψη υπαίθριων δεξαμενών με προσκόμιση παραστατικών αγοράς.

ΜΕΤΡΟ 6.	ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΙΩΣΗ ΕΚΠΟΜΠΩΝ ΑΕΡΙΩΝ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ
ΔΡΑΣΗ 6.1	ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΘΕΡΜΟΚΟΥΡΤΙΝΩΝ ΣΕ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΑ ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΩΝ ΣΚΙΑΣΗΣ
<p>Αιτιολόγηση δράσης</p> <p>Η μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου επιτυγχάνεται με την εξοικονόμηση ενέργειας στα θερμοκήπια κατά τη χειμερινή περίοδο με τη μείωση της απώλειας θερμότητας σε αυτά. Η χρήση θερμοκουρτίνων μειώνει της απώλειες θερμότητας από τα θερμοκήπια κατά 30-60% ανάλογα με τον τύπο κουρτίνας που χρησιμοποιείται. Έτσι με τον τρόπο αυτό μειώνεται η κατανάλωση ενέργειας που απαιτείται για θέρμανση και κατ' επέκταση η εκπομπή αερίων θερμοκηπίου. Αντίστοιχα η χρήση εξωτερικού δικτύου σκίασης στα θερμοκήπια τις περιόδους με υψηλή ηλιοφάνεια, μειώνει την κατανάλωση ενέργειας μέσω των συστημάτων δροσισμού των θερμοκηπίων και κατ' επέκταση την εκπομπή αερίων θερμοκηπίου.</p> <p>Ειδικές Δεσμεύσεις</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Εγκατάσταση θερμοκουρτίνων και δικτύων σκίασης σε θερμοκήπια. 2. Η Οργάνωση Παραγωγών, πρέπει να υποβάλει μελέτη σκοπιμότητας από εξειδικευμένο προσωπικό έτσι ώστε να αιτιολογηθούν τα περιβαλλοντικά οφέλη από την εφαρμογή της Δράσης. Η δράση πρέπει να συνδέεται με το μέτρο 7 (Υποστηρικτικές Δράσεις). Η δράση είναι επιλέξιμη για ενίσχυση εφόσον το περιβαλλοντικό όφελος ξεπερνά το 25% σε σύγκριση με της βασικές πρακτικές. Ωστόσο η δράση μπορεί να είναι επιλέξιμη προς ενίσχυση εάν το πραγματικό περιβαλλοντικό όφελος ξεπερνά το 10% σε σύγκριση με τις βασικές πρακτικές εάν η δράση συνοδεύεται με την εφαρμογή άλλων σχετικών μέτρων ή δράσεων και τα οποία συμβάλλουν σε άλλα περιβαλλοντικά οφέλη. 3. Η Οργάνωση Παραγωγών να τηρεί στοιχεία σχετικά με τους παραγωγούς μέλη που εφαρμόζουν τη σχετική δράση. <p>Για την ετοιμασία της μελέτης σκοπιμότητας μπορεί να χρησιμοποιηθούν συμβουλευτικές υπηρεσίες (Δράση 7.2)</p> <p>Ύψος επιλέξιμης δαπάνης</p> <p>Δαπάνες για την εγκατάσταση θερμοκουρτίνων και δικτύων σκίασης σε θερμοκήπια με προσκόμιση παραστατικών αγοράς.</p>	

ΜΕΤΡΟ 7.	ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ
-----------------	-------------------------------

ΔΡΑΣΗ 7.1	Ενημέρωση και εκπαίδευση
------------------	---------------------------------

Αιτιολόγηση δράσης

Η εφαρμογή περιβαλλοντικών δράσεων και μέτρων που στοχεύουν στην αειφορική διαχείριση των φυσικών πόρων του αγροτικού οικοσυστήματος είναι πιο αποτελεσματική όταν συνοδεύονται από δράσεις όπως η εκπαίδευση και η μεταφορά τεχνογνωσίας στους παραγωγούς μέλη των Οργανώσεων Παραγωγών. Για το σκοπό οι Οργανώσεις Παραγωγών εφαρμόζοντας αυτή τη δράση έχουν τη δυνατότητα να διοργανώσουν σεμινάρια και εκπαιδευτικά προγράμματα για τα μέλη τους έτσι ώστε να εφαρμόσουν με τον πιο αποτελεσματικό και αποδοτικό τρόπο, άλλες περιβαλλοντικές δράσεις των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Επιπρόσθετα τους δίδεται η δυνατότητα να εκπαιδεύσουν και ενημερώσουν τους υπαλλήλους τους σε σχέση με περιβαλλοντικές δράσεις οι οποίες περιλαμβάνονται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Οργάνωσης. Όλες οι δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στα πλαίσια αυτής της δράσης πρέπει να γίνονται από ειδικευμένο εκπαιδευτικό προσωπικό.

Ειδικές Δεσμεύσεις

Για να είναι επιλέξιμες προς ενίσχυση οι δαπάνες αυτές πρέπει να πληρούνται οι παρακάτω προϋποθέσεις:

1. Να εφαρμόζεται τουλάχιστο μια από τις δράσεις που αναφέρονται στο Μέτρο 2 της Εθνικού Πλαισίου για το Περιβάλλον και κατ' επέκταση συμπεριλαμβάνεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Οργάνωσης Παραγωγών και συγκεκριμένα έχει ως στόχο την ενίσχυση των επιπτώσεων εφαρμογής της δράσης αυτής ή αυτών των δράσεων στο περιβάλλον. Οι δράσεις αυτές πρέπει να αναφέρονται συγκεκριμένα στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Οργ. Παραγωγών.
2. Η εκπαίδευση και ενημέρωση να πραγματοποιείται από εξειδικευμένο προσωπικό (εσωτερικό ή εξωτερικό).
3. Μέσα από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα πρέπει καθορίζεται ξεκάθαρα ο στόχος για τον οποίο απαιτείται η χρήση εξειδικευμένου προσωπικού κατά τη διάρκεια εφαρμογής της δράσης.
4. Η Οργάνωση Παραγωγών πρέπει να διατηρεί ενημερωμένα αρχεία σχετικά με την συμμετοχή των παραγωγών μελών ή υπαλλήλων της στα προγράμματα εκπαίδευσης και ενημέρωσης.

Ύψος επιλέξιμης δαπάνης

Προσκόμιση παραστατικών για την πραγματοποίηση των δράσεων. Επιπλέον η Οργάνωση Παραγωγών πρέπει να προσκομίζει λεπτομερή κατάλογο των παραγωγών μελών της που παρακολούθησαν τα προγράμματα εκπαίδευσης καθώς και τους ειδικούς σκοπούς που επιτεύχθηκαν.

Παρόμοιες δράσεις δεν είναι επιλέξιμες για ενίσχυση όταν εφαρμόζονται σε άλλα κεφάλαια της Εθνικής Στρατηγικής.

ΔΡΑΣΗ 7.2 ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Αιτιολόγηση δράσης

Οι συμβουλευτικές υπηρεσίες μπορεί να είναι ένα σημαντικό εργαλείο για την προστασία του περιβάλλοντος, και την αποδοτικότητα των περιβαλλοντικών δράσεων των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων των Οργανώσεων Παραγωγών. Έτσι οι συμβουλευτικές υπηρεσίες μπορεί να συμπεριλαμβάνονται στα Επιχειρησιακά Προγράμματα, συμπληρωματικά για άλλες περιβαλλοντικές δράσεις του Εθνικού Πλαισίου για το Περιβάλλον με στόχο την βελτίωση της αποτελεσματικότητας εφαρμογής των περιβαλλοντικών δράσεων και της καλύτερης αξιοποίησης των πλεονεκτημάτων που προσφέρει η εφαρμογή τους.

Ειδικές Δεσμεύσεις

1. Οι συμβουλευτικές υπηρεσίες πρέπει να συνοδεύουν άλλες περιβαλλοντικές δράσεις οι οποίες έχουν άμεση επίδραση στο περιβάλλον και οι οποίες περιλαμβάνονται το Εθνικό Πλαίσιο για το Περιβάλλον και στα Επιχειρησιακά Προγράμματα και έχουν ως στόχο την ενίσχυση των θετικών επιδράσεων εφαρμογής τους στο περιβάλλον. Οι δράσεις αυτές πρέπει να αναφέρονται συγκεκριμένα στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Οργ. Παραγωγών.
2. Οι συμβουλευτικές υπηρεσίες πρέπει να παρέχονται από εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό (εσωτερικό ή εξωτερικό) το οποίο να συμβάλει με την Οργάνωση Παραγωγών κατόπιν υπογραφής σχετικού συμβολαίου συνεργασίας.
3. Μέσα από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα πρέπει καθορίζεται ξεκάθαρα ο στόχος για τον οποίο απαιτείται η χρήση εξειδικευμένου προσωπικού κατά τη διάρκεια εφαρμογής της δράσης.
4. Η Οργάνωση Παραγωγών να τηρεί στοιχεία σχετικά με τους παραγωγούς μέλη που δέχονται συμβουλευτικές υπηρεσίες.

Ύψος επιλέξιμης δαπάνης

Το κόστος παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών όπως π.χ μισθοί προσωπικού (Προσκόμιση παραστατικών αγοράς στις περιπτώσεις αγοράς υπηρεσιών από εξειδικευμένο προσωπικό που δεν ανήκει στο προσωπικό της Οργάνωσης Παραγωγών). Επιπρόσθετα, πρέπει να τηρούνται από την Οργάνωση Παραγωγών λεπτομερή στοιχεία σε ότι αφορά τον ακριβή αριθμό των παραγωγών μελών που δέχονται τις συμβουλευτικές υπηρεσίες, και οι ειδικοί

στόχοι που επιτυγχάνονται με τη χρήση του εξειδικευμένου προσωπικού. Στην περίπτωση που χρησιμοποιείται επιστημονικό προσωπικό που ανήκει στο προσωπικό της Οργ. ο χρόνος εργασίας του πρέπει να καταγράφεται.

Παρόμοιες δράσεις δεν είναι επιλέξιμες για ενίσχυση όταν εφαρμόζονται σε άλλα κεφάλαια της Εθνικής Στρατηγικής.

